

לגסה גשה / משה טזזו Legese Gashe \ Moshe Tzazu

00:00:06:17 00:00:00:21
ירושלים היא עיר קדושה.

00:00:10:09 00:00:07:22
עיר של צדיקים.

00:00:16:07 00:00:10:18
שמי האתיופי הוא לגסה גאשה,
בארץ קוראים לי משה טזזו.

00:00:21:03 00:00:17:03
נולדתי במחוז תגראי,

00:00:24:00 00:00:21:16
בכפר שנקרא עדי-וורארא.

00:00:31:02 00:00:24:05
נולדתי בשנת 1924.

00:00:34:23 00:00:33:13
בעדי-וורארא?
- כן, בעדי-וורארא.

00:00:42:21 00:00:35:21
חייתי שם חיים טובים עם ההורים שלי.
נושא הדיבור שלנו היה ירושלים.

00:00:47:07 00:00:43:14
ככה חינכו אותי.

00:00:53:17 00:00:47:23
אני רוצה לדבר על האבות
שלנו שעשו את דרכם לירושלים.

00:01:00:19 00:00:54:24
בתקופה שהבית מקדש נהרס,
אבות שלנו היו גיבורים.

00:01:07:05 00:01:02:06
הם לא יצאו עם ידיים ריקות.

00:01:13:17 00:01:07:15
הם יצאו עם אורית
שאלוהים כתב ונתן למשה.

00:01:20:21 00:01:15:13
כל היהודים היו מפוזרים בכל העולם.
חלקם מאבותנו הגיעו לאתיופיה.

00:01:26:05 00:01:22:00
האורית שהיה אצלם מסביר,

00:01:32:19 00:01:27:05
שנהיה פליטים ושמתי
שהוא אנחנו נתאחד שוב.

00:01:40:21 00:01:33:21
לכן אבות שלנו שמרו על כל
המצוות שכתובים באורית.

00:01:47:01 00:01:42:20
שמרו על כל המצוות של אורית.

00:01:54:16 00:01:47:16
כבית המקדש בירושלים חורבן,

00:02:00:11 00:01:55:05
כל היהודים התפזרו בכל העולם.

00:02:07:21 00:02:02:15
לאחר מכן, אבותנו הגיעו
לאתיופיה כפליטים.

00:02:13:22 00:02:08:15
כשהם הגיעו לשם, הם שמרו
על כל המצוות שכתובים באורית.

00:02:19:21 00:02:15:02
הם שמרו לאורך הרבה
שנים כשהיו שם.

00:02:27:12 00:02:21:03
הם שמרו על מצווה שכתוב בספר.

00:02:34:08 00:02:28:00
באורית כתוב גם שיום
אחד אנחנו נחזור.

00:02:39:09 00:02:36:07
ואז אבות שלנו אמרו,
שאם יתאפשר הם יצליחו לחזור.

00:02:44:21 00:02:39:19
אבל אם לא, הם האמינו
שהילדים והנכדים שלהם יצליחו.

00:02:50:12 00:02:45:04
עם האמונה הזאת, הם שמרו על

האורית ודאגו שגם אנחנו נלמד.

00:02:57:17 00:02:51:00

ואנחנו כמובן המשכנו את
המסורת של ההורים שלנו.

00:03:04:06 00:02:58:22

שמרנו על כל הוראה,
שמרנו על שבת.

00:03:10:24 00:03:04:19

כל ההוראות על לידה,
אם זה בן 40 יום ואם זו בת 80 יום.

00:03:13:21 00:03:11:09

רק לפי החוק של אורית.

00:03:18:18 00:03:14:09

כשהגיע תורנו,

00:03:26:01 00:03:19:11

כיבדנו את דברי אלוהים
כמו שהורים שלנו כיבדו.

00:03:32:13 00:03:27:05

הבנו שזה עניין של יום להגיע
לירושלים כי זה כתוב באורית.

00:03:39:22 00:03:33:08

כתוב במפורש שיום
אחד נחזור לירושלים.

00:03:46:10 00:03:40:01

האבות שלנו חיו הרבה
שנים עם האמונה הזאת.

00:03:48:17 00:03:47:00

אחרי הרבה שנים,

00:03:55:11 00:03:49:04

מישהו בשם אבמארי אמר שהוא
יכניס את כל היהודים לירושלים.

00:04:03:18 00:03:58:00

הוא אסף את כל היהודים
בתגראי, אח'רה וולק'אית.

00:04:07:07 00:04:04:03

הם הגיעו עד לים האדום באסמרה.

00:04:12:06 00:04:08:00
הם הגיעו עד לשם עם הרבה משפחות.

00:04:18:05 00:04:12:24
הם ניסו לפתוח את הים כמו
שמשה עשה, אבל זה לא הצליח.

00:04:26:02 00:04:19:02
לאחר מכן, הם חזרו למקומות שלהם.
אבל הם לא איבדו תקווה.

00:04:32:21 00:04:26:24
הם האמינו שמכיוון שזו הבטחה
של אלוהים, הם יחזרו לנסות שוב.

00:04:40:02 00:04:33:13
הם חזרו לבתים שלהם.

00:04:46:00 00:04:40:12
אבל בדרך הרבה יהודים סבלו ומתו.
כי הדרך הייתה קשה.

00:04:51:06 00:04:46:14
מבמבלס דרך במייעיני עד
ק'ולה טקזה,

00:04:55:18 00:04:52:11
אפשר למצוא הרבה בתי
קברות של יהודים שמתו בדרך.

00:04:58:20 00:04:56:14
ואז מישהו אמר לאביימח'ראי,

00:05:04:22 00:04:59:07
שזה טוב שהוא החליט לעשות את
המסע הזה, כי זה שיעור לדור הצעיר.

00:05:07:24 00:05:05:06
אבל הזמן עדיין לא הגיע.

00:05:15:06 00:05:08:13
הוא גם ביקר את הצורה שבה המסע
הזה נעשה, כי זה לא היה דרך תגראי.

00:05:20:21 00:05:15:11
לאחר תקופה מסוימת,

00:05:25:15 00:05:21:03
מישהו בשם ד"ר פטלוביץ,
הגיע לאתיופיה.

00:05:30:04 00:05:26:01
הוא הגיע לאתיופיה 5 פעמים.
הוא הגיע עם מסמכים ואישורים.

00:05:36:04 00:05:30:18
הוא התבונן במקום.

00:05:43:08 00:05:37:05
הוא הגיע עם 43 אישורים,

00:05:48:18 00:05:44:05
שהחתים ב18 מדינות שונות.

00:05:56:13 00:05:49:13
זה היה בתקופת מנליק (מלך אתיופי).

00:06:03:14 00:05:58:04
היה לו את כל האישורים.

00:06:07:03 00:06:04:03
והיינו אמורים לעלות מיד.

00:06:11:14 00:06:07:09
אבל מכיוון שזה לא היה הזמן
שאלוהים החליט, נשארנו שם.

00:06:18:18 00:06:12:18
אבל בכל הזמן הזה, שמרנו על המסורת
ולמדנו על הדת מההורים שלנו.

00:06:25:13 00:06:19:20
גדלנו עם זה.

00:06:32:05 00:06:26:09
אחרי זה, שמענו על הרצל.

00:06:37:02 00:06:32:21
הוא דרש מדינה.

00:06:41:07 00:06:38:02
אומרים שהוא השמיע את
קולו ברחבי העולם.

00:06:47:08 00:06:41:15
בזכות הלחימה שלו,
הוקמה מדינת ישראל.

00:06:56:23 00:06:49:23
אחרי זה, נפתח בית הספר

לעברית בגונדר.

00:07:04:01 00:06:58:11

כל זה קרה בגלל שהרצל
הצליח עם התוכנית שלו.

00:07:09:18 00:07:04:15

ואז אבהמח'ראי אמר,

00:07:17:04 00:07:10:04

שאנחנו צריכים להמשיך את החלום
של הרצל ולפעול לכדי לעלות לארץ.

00:07:21:09 00:07:18:22

מאז התחלנו לפעול יותר מהר ורציני.

00:07:27:23 00:07:21:19

כמו שאמרתי קודם לכן,
הוקמו בתי ספר לעברית בגונדר.

00:07:34:20 00:07:28:11

ואז 4 אנשים יצאו

מתגראי לכיוון גונדר.

00:07:42:12 00:07:35:12

דני אסמאני, מח'רט תזזו,
ביינה צגמאמלק ומולוואלני.

00:07:48:24 00:07:43:14

כל אלה הלכו עד גונדר כדי ללמוד.

00:07:55:13 00:07:51:00

הם למדו עברית וחזרו לתגראי.

00:08:03:01 00:07:56:08

כשהם חזרו לתגראי,

00:08:06:02 00:08:03:12

ביקשנו מהם שילמדו אותנו גם.

00:08:13:04 00:08:06:21

היינו כמו אחים הגדולים שלהם.

00:08:22:02 00:08:15:02

ואז הם היו מלמדים אותנו
בערבים אחרי עבודות שלנו.

00:08:27:04 00:08:23:17

הם היו אומרים לנו שמי
שלמד א-ב שישב על כיסא,

00:08:32:14 00:08:28:04
ומי שלא למד שישב על הרצפה.

00:08:37:23 00:08:32:20
זה היה לפי רמת הידע.

00:08:46:02 00:08:39:02
ואז פשוט התחלנו ללמוד עברית.

00:08:53:06 00:08:48:19
התחלנו בנינו בעברית.

00:08:59:13 00:08:54:04
כשהיינו הולכים לערים ואנשים היו
שומעים אותנו מדברים בעברית,

00:09:04:01 00:09:00:05
הם לא היו מבינים באיזה
שפה אנחנו מדברים.

00:09:10:05 00:09:05:23
הם היו נדהמים.

00:09:17:10 00:09:10:15
החברים הנוצרים שלנו היו
חושבים שאנחנו מרכלים עליהם.

00:09:21:21 00:09:19:02
לאחר תקופה,

00:09:27:24 00:09:22:11
זה היה בערך ב49 או ב48.

00:09:34:17 00:09:28:15
ואז מסיבה לא ידועה כל כך,
ממשלת תגראי החליטה,

00:09:40:01 00:09:35:10
ללמד את בתי ישראל.

00:09:45:18 00:09:41:00
בכל המקומות שהיו בתוך תגראי.

00:09:50:18 00:09:46:11
אנחנו היינו במקום שנקרא עדירובה.

00:09:56:07 00:09:51:11
זה היה מקום של יהודים בעיקר.

00:10:02:18 00:09:57:10
במקום הזה היו הרבה מלומדים.

00:10:11:06 00:10:04:07
אבל אנחנו לא הבנו מה
עומד מאחורי ההחלטה הזאת.

00:10:18:14 00:10:12:05
אנשים האמינו שזה היה תכסיס כדי
לגרום ליהודים לשנות את הדת שלהם.

00:10:25:20 00:10:19:03
כל מי שהיה לומד עברית,
אני, נגוסהברט ובערדנגש,

00:10:32:22 00:10:26:09
התנגדנו לזה בחריפות.

00:10:40:02 00:10:33:20
אמרנו לנו באיזה ימים הם
מתכוונים להגיע והמתנו להגעתם.

00:10:43:17 00:10:40:04
לאחר שחכינו להם,

00:10:49:04 00:10:45:15
היו כאלה שאהבו את הרעיון.

00:10:55:04 00:10:50:10
אבל אנחנו לא אהבנו את הרעיון.
כי הם לא אלה שצריכים ללמד אורית.

00:11:00:00 00:10:55:16
כשהמשכנו להתווכח איתם,

00:11:07:23 00:11:00:23
הגיעו שני אנשים שסיימו ללמוד
באוניברסיטה כדי לדבר איתנו.

00:11:14:09 00:11:10:10
כשהגיעו,

00:11:20:04 00:11:14:19
הם ראו אותנו עם ביגוד כפרי וחקלאי.

00:11:26:18 00:11:20:12
ואז הם אמרו לנו, שאין כזה
דבר אורית יותר ושזה מיושן.

00:11:34:13 00:11:27:13

הם אמרו לנו שאנחנו בפיגור בגלל
האורית בזמן ששאר העולם מתקדם.

00:11:41:20 00:11:35:17
אפילו ה"קונמה" (שבט באתיופיה)
המתקדמים יותר ממכם.

00:11:48:24 00:11:42:21
כשהם אמרו את זה,
אנשים לא סתמו פיות.

00:11:53:10 00:11:49:12
נגוסהמח'רט התייחס למה
שהם אמרו וענה להם.

00:12:00:20 00:11:54:01
הוא אמר לו שאם יש מישהו בעולם
שמכחיש את האורית, אז הוא שקרן.

00:12:08:03 00:12:02:01
מי שאומר שהאורית מת
ולא קיים, הוא פשוט שקרן.

00:12:12:19 00:12:08:19
לא הבנו איך אפשר להגיד
שדברי אלוהים זה מיושן?

00:12:21:02 00:12:14:13
אמרנו לו שאין שום קשר
לזה שהשווה אותנו לקונמה.

00:12:27:13 00:12:22:19
ואז הם ענו שלא
התכוונו להעליב אותנו.

00:12:36:07 00:12:29:07
הם לא כל כך הצליחו
לענות לנגוסהמח'רט.

00:12:42:11 00:12:36:23
ואז אני אמרתי להם,

00:12:45:10 00:12:43:02
שהם לא יודעים אפילו
את השפות של המדינה שלהם,

00:12:49:22 00:12:46:12
הם אפילו לא יודעים
לכתוב ולקרוא געז.

00:12:55:05 00:12:50:06
אבל אנחנו יודעים לכתוב
ולקרוא באמהרית, טיגרינה וגעז.

00:13:01:10 00:12:55:06
אני, נגוסהמח'רט ומלאוו
היינו בכיתה ה' בשיעור עברית.

00:13:06:21 00:13:02:09
אמרנו לו גם שיש לנו חברה
שהגיעו לכיתה ז' בעברית.

00:13:14:15 00:13:07:15
אז הם התחילו להתחנף
ולהגיד עד כמה אנחנו חכמים.

00:13:23:22 00:13:17:08
הם אמרו שהם מעריצים אותנו ושהם
רוצים להכיר אותנו לאנשים חשובים.

00:13:31:15 00:13:24:21
אנשים התחילו להתאסף.

00:13:36:19 00:13:32:06
הנוצרים, המוסלמים,
כולם התאספו שם.

00:13:41:05 00:13:37:08
ואז אחד מהם אמר,

00:13:48:02 00:13:41:20
שיתקרבו אלינו (היהודים)
ושיכבדו אותנו.

00:13:54:15 00:13:50:08
ואז הוא המשיך ואמר,

00:14:02:05 00:13:55:06
שהוא רוצה לדבר
איתנו (היהודים) בנפרד.

00:14:10:14 00:14:06:00
ואנחנו הסכמנו לזה.

00:14:16:24 00:14:11:11
הלכנו למקום שנקרא מייצעדה.

00:14:24:17 00:14:17:23
אנחנו היינו גרים בעדירובה.
שזה היה מקום של יהודים

00:14:32:04 00:14:26:11
הגענו לק"ס הכי גדול שם.
ק"ס צגאברהמרס.

00:14:39:07 00:14:34:13
לפני שהוא התחיל לדבר,

00:14:44:06 00:14:39:24
האנשים שהביאו אותנו לשם
סיפרו לו קצת עלינו.

00:14:49:05 00:14:44:24
הם אמרו לו ש3 היהודים האלה
הם בכיתה ה' של כיתת עברית.

00:14:54:09 00:14:51:03
ושיש עוד כמה שהגיעו לכיתה ז'.

00:15:01:14 00:14:56:00
הוא לא האמין שאנחנו יודעים עברית.
הוא אמר שאין לו מה ללמד אותנו.

00:15:06:08 00:15:02:18
הוא אמר שאין ביכולתו ללמד אותנו.

00:15:12:16 00:15:07:01
הוא שאל אם אנחנו מברכים,
ענינו לו שכן.

00:15:16:11 00:15:13:20
ואז ביקשו מהק"ס שיברך.

00:15:24:15 00:15:18:08
[תפילה בגעז].

00:15:32:05 00:15:25:07
[תפילה בגעז].

00:15:35:09 00:15:32:16
כשהוא סיים לברך,

00:15:41:03 00:15:36:01
הוא אמר לנו,

00:15:46:17 00:15:42:22
שהתלמידים שהגיעו לז' יוכלו להיות
מורים כשהם יגיעו לכיתה ח'.

00:15:53:13 00:15:47:12

הוא אמר שאנחנו צריכים להתגאות כי
אנו הצאצאים של אברהם, יצחק ויעקב.

00:15:59:15 00:15:53:19
הוא בירכו אותנו והלך.

00:16:08:01 00:16:01:04
יכול להיות שכמה אנשים,

00:16:13:24 00:16:08:12
והיו הרבה אנשים שרצו ללמוד.

00:16:20:18 00:16:14:24
ואז אנחנו התחלנו לפחד קצת.

00:16:28:03 00:16:22:18
פחדנו כדי לא לריב עם המבוגרים.

00:16:34:24 00:16:28:20
ואז אמרתי לחברים שלי
ששלושתנו צריכים להיות מאוחדים.

00:16:42:14 00:16:35:14
היה מישהו בשם אבאייולה
שהיה איש מאוד חזק וחשוב.

00:16:46:10 00:16:43:12
אנשים מאוד העריצו אותם.

00:16:53:14 00:16:47:15
אני הצעתי שנכתוב לו מכתב.

00:16:59:04 00:16:54:13
רצינו לכתוב בשם כל היהודים בתגראי
שיקימו בית הספר לעברית בתגראי.

00:17:05:11 00:16:59:19
אמרתי להם שהאנשים האלו יהיו
מופתעים מהיכולות שלנו בעברית.

00:17:12:10 00:17:06:21
בסוף הם הסכימו לזה.

00:17:20:00 00:17:13:08
אני הצעתי את העצמי לכתוב
את המכתב ולנסח את זה היטב.

00:17:26:15 00:17:20:15
וכמו שהצעתי את עצמי,
כתבתי את זה.

00:17:31:06 00:17:27:07
היינו צריכים שמישהו
ידאג שזה יגיע אליו.

00:17:39:19 00:17:32:19
נגוסה אמר שהוא יקח את זה בעצמו.

00:17:44:11 00:17:40:21
אמרנו בסדר וכתבנו את זה.

00:17:51:11 00:17:46:08
כתבנו את זה באמהרית כי
זו השפה הרשמית של המדינה.

00:17:57:16 00:17:52:04
מר בוגלה היקר מה שלומך,

00:18:04:15 00:17:58:06
אנו כותבים לך בשם
כל היהודים בתגראי,

00:18:09:11 00:18:05:03
אדוני בוגלה היקר,

00:18:17:14 00:18:10:14
מכיוון שעלו שאלות על
הדת מצד היהודים בתגראי,

00:18:23:23 00:18:19:05
אנו מבקשים בשם כל היהודים בתגראי,

00:18:32:02 00:18:25:02
שתגיעו למחוז תגראי
ותקימו בית ספר לעברית.

00:18:36:07 00:18:33:20
כתבנו את זה ככה.

00:18:44:05 00:18:37:06
לאחר מכן נגוסה לקח
את זה איתו לגונדר.

00:18:52:05 00:18:45:05
הוא הלך לגונדר והביא לו את זה.

00:18:59:12 00:18:52:12
לאחר מכן, נגוסה חזר לא כל כך שמח.

00:19:07:07 00:19:01:19

ואז אמרנו שקודם ניפגש אנחנו
לפני שמעדכנים את שאר האנשים.

00:19:14:23 00:19:07:23
שלושתנו נפגשנו וישבנו.
שאלתי אותם מה קרה.

00:19:20:10 00:19:16:09
הם אמרו לי שזה לא הלך כמו שחשבנו.

00:19:27:06 00:19:21:08
ואז אמרתי להם שאנחנו
נכתוב שוב ונשלח.

00:19:33:04 00:19:27:17
רק שהפעם אנחנו נפרט
יותר ונהיה יותר ברורים.

00:19:39:17 00:19:34:05
ישבנו על זה ונסינו לשפר כל
מה שאפשר מהמכתב הקודם.

00:19:45:05 00:19:40:15
כתבנו ושלחנו את זה שוב.

00:19:49:17 00:19:45:12
ואז קיבלנו מכתב ממנו בחזרה.

00:19:55:19 00:19:50:15
אנשים מתגראי היקרים,
קיבלתי את מכתבכם בהרבה כבוד.

00:20:04:17 00:19:58:07
אתם תושבי תגאי
בעלי היסטוריה עשירה.

00:20:11:08 00:20:05:05
ואתם היהודים אוהבי
מכבדי דתות ותרבויות.

00:20:17:23 00:20:11:21
תושבי תגראי היקרים יש
לכם היסטוריה מפוארת.

00:20:22:18 00:20:18:21
כמו שהראתם את גבורתכם
במלחמה נגד האיטלקים.

00:20:31:03 00:20:24:03
האהבה שלכם לציון ולירושלים

מראה את הנאמנות שלכם לדת.

00:20:35:00 00:20:32:18

אל תדאגו רק תהיו חזקים.

00:20:40:00 00:20:35:08

אני אגיע לתגאי ואפתח את
בית הספר ואפילו בית חולים בחינם.

00:20:46:13 00:20:40:04

קיבלנו ממנו מכתב כזה.

00:20:53:08 00:20:47:23

כולנו שמחנו מזה מאוד.

00:20:59:16 00:20:54:14

באותה תקופה היינו בהתארגנות לסגד.

00:21:05:21 00:21:00:09

כל האנשים באזורים שלנו התאספו.

00:21:12:01 00:21:07:03

ואנחנו הגענו עם המכתב.

00:21:19:19 00:21:12:19

רצינו להקריא את זה מול כולם.
היו שם אנשים חשובים ומכובדים.

00:21:26:23 00:21:20:22

בהתחלה קבענו שנקריא את זה
לאחד הק'סים/מלומד החשובים שהיו שם.

00:21:34:09 00:21:27:18

לאחר האישור שלו אנחנו
נקריא את זה לשאר האנשים.

00:21:36:18 00:21:35:07

סיכמנו לעשות את זה.

00:21:44:06 00:21:37:18

ואז הלכנו לקראו לאחד
מהמלומדים של המקום.

00:21:50:01 00:21:45:12

הוא קרא את כל המכתב.

00:21:58:02 00:21:51:02

הוא שאל אותנו אם זה מכתב אמיתי,
ענינו לו שכן.

00:22:05:01 00:21:59:21
הוא אמר לי להקריא את זה לכולם.

00:22:10:19 00:22:06:00
ואז, הקראתי.

00:22:17:13 00:22:11:01
אחרי כל משפט שהקראתי,
אנשים הגיבו בתשואות.

00:22:23:19 00:22:18:02
כולם שאלו אותי אם הוא באמת מגיע.

00:22:31:18 00:22:24:20
מאז, האנשים האמינו בלב שלם.

00:22:39:22 00:22:33:03
כל המבוגרים והמלומדים
שהיו שם ברכו אותנו.

00:22:46:23 00:22:40:06
הם אמרו לנו שמה שעשינו
היה מעשה גבורה לכל דבר.

00:22:51:10 00:22:47:17
הם אמרו לנו שזה מעשה
שיקרב אותנו לירושלים.

00:22:59:08 00:22:52:08
הוא איחל לנו שנגשים את
החלום שלנו ונגיע לירושלים.

00:23:06:20 00:23:00:10
לאחר שברוך אותנו,

00:23:12:16 00:23:07:02
כל אחד שם קצת כסף ואספו כסף.

00:23:18:22 00:23:13:01
הם אמרו לנו שזה התגמול למעשינו.

00:23:26:13 00:23:20:00
ואז אמרנו שאנחנו לא
נקח את הכסף לעצמו.

00:23:33:03 00:23:27:00
אמרנו שנתרום חלק מהכסף למבוגר
נזקק של המקום בשם ארמיאס תזזו.

00:23:37:16 00:23:33:11

ובשאר הכסף החלטנו להקים אגודה.

00:23:44:24 00:23:38:20
לאחר שתרמנו חלק מהכסף לרמיאס תזזו,

00:23:50:18 00:23:46:03
אמרנו שזה הזמן המתאים להקים ארגון.

00:23:57:14 00:23:51:22
הסכמנו לעשות את זה.

00:24:05:00 00:23:59:21
וכמו בכל דבר בחיים,
תמיד יהיו אנשים שלא יאהבו את זה.

00:24:08:21 00:24:06:20
שחכתי שאני בכלל מדבר באמהרית.
- זה בסדר, תמשיך.

00:24:15:23 00:24:11:14
ואז התחלנו לחשוב על שם לאגודה.

00:24:22:04 00:24:16:21
לקחנו בחשבון שיהיו כמה
נוצרים שלא יאהבו את זה.

00:24:28:01 00:24:22:20
אמרנו נקרא לאגודה בשם
"עשרת הדיברות של אורית".

00:24:36:08 00:24:29:08
החלטנו שבכל חודש צריך
לשים ביר (כסף אתיופי) אחד.

00:24:43:04 00:24:37:03
וכשהממשלה תשאל אותנו
מה המטרות של האגודה,

00:24:47:21 00:24:44:03
אנחנו נגיד שקודם כל,
כדי לעזור להורים וילדים.

00:24:52:06 00:24:48:24
דבר שני, כדי לעזור
בבעיות של בעל ואישה.

00:24:57:09 00:24:53:03
כדי לעזור למבוגרים ונזקקים.

00:25:11:07 00:25:05:23

לשרת אנשים בצורה מודרנית.

00:25:19:11 00:25:12:23
אם במקרה אחד מקרובינו
נפטר, לעזור בהוצאות ההלוויה.

00:25:23:18 00:25:20:23
חשבנו על 10 מטרות כמו
בעשרת הדיברות.

00:25:28:04 00:25:24:14
לאחר מכן,

00:25:34:17 00:25:29:03
לאחר מכן,

00:25:39:14 00:25:35:10
הגיע הרשימה של מקימי האגודה.

00:25:47:06 00:25:42:13
אני אקריא לך מפה.

00:25:57:24 00:25:51:00
בהתחלה אמרנו שצריך
לבחור שמות של אנשים.

00:26:04:21 00:25:58:22
(1 נגוסה גשאי 2) יאיה נגאש
(3) אברהם ילמאו.

00:26:07:08 00:26:05:08
הם היו אוספים את הכספים.

00:26:12:02 00:26:07:16
ואז התחלנו עם ההתרמות.

00:26:19:14 00:26:14:05
כל זה קרה בשנת 1952.

00:26:23:08 00:26:20:19
הקמנו את האגודה ב-1952.

00:26:28:14 00:26:24:05
ו-1953,

00:26:34:01 00:26:28:18
מח'רטו גשאי, דן יסמעני,
מלאו אדהנני, צהייה זנה,

00:26:39:23 00:26:34:13

כל אלה נולדו וגדלו באותו מקום.

00:26:46:14 00:26:40:09

והם הצליחו להגיע לארץ דרך אסמרה.

00:26:51:02 00:26:47:02

וחוץ מהעזרה של אלוהים, לא היה קיבלנו אף עזרה מאף אחד.

00:26:55:10 00:26:52:02

לאחר שהם הגיעו לארץ,

00:26:59:23 00:26:56:05

מיד התחלנו לכתוב אחד לשני. כדי לתקשר.

00:27:07:02 00:27:00:13

עם הזמן, זו נהייתה הדרך שלנו לתקשר איתם מירושלים.

00:27:14:10 00:27:07:18

כל הזמן לא היו לנו קשרים מהדרגה הגבוהה או עזרה ממישהו.

00:27:18:11 00:27:15:13

רק בעזרת אלוהים.

00:27:24:19 00:27:19:23

לאחר שהתכתבנו כמה פעמים,

00:27:29:09 00:27:25:14

פתאום התחילו לצוץ בעיות.

00:27:35:20 00:27:30:01

לאחר כמה זמן, מישהו הגיע לדבר איתי.

00:27:40:10 00:27:36:24

אני לא אגיד את השם שלו.

00:27:47:12 00:27:41:08

הוא אמר לי שהוא יודע את כל מה שאנחנו עושים.

00:27:52:11 00:27:48:01

הוא אמר לי שלהתכתב עם מישהו בחו"ל, זה אסור מבחינת חוק הממשלה.

00:27:56:18 00:27:52:23

ושזה מאסר של 10 שנים.

00:28:03:02 00:27:59:14
אני לא התרגשתי מזה.
אמרתי לו, תשמע,

00:28:07:13 00:28:03:21
אמרתי לו שנזכרתי במשפט של אבא שלי.
והוא שאל אותי מה הוא המשפט.

00:28:13:04 00:28:07:22
אמרתי לו שאבא שלי נהג להגיד,
"אויבך הוא מי שמגדיל אותך".

00:28:20:09 00:28:13:18
אמרתי לו שאם הוא מתכוון לחשוף
את זה ולהביא אותי למשפט,

00:28:27:04 00:28:20:20
כולם ישמעו עליי
מהחדשות וידעו מה עשיתי.

00:28:32:21 00:28:27:12
וכולם יגדירו אותי כגיבור ומרדן.

00:28:37:01 00:28:33:17
לכן, אתה רק נותן לי כוח.

00:28:46:09 00:28:39:10
ואם אני ימות אז אני
אמות עם היסטוריה.

00:28:52:19 00:28:46:21
וזה משהו שאנחנו נעשה בכל מחיר.
כי אנחנו מכבדים את רצון אבותינו.

00:28:57:22 00:28:54:00
אבל לפני זה, ביקשתי
ממנו שאכתוב לאחי מח'רטו.

00:29:02:09 00:28:58:18
כשאמרתי לו את כל זה,
הוא התחיל להתבלבל קצת.

00:29:07:01 00:29:03:09
כי הוא לא רוצה להעניק לי כוח.

00:29:11:13 00:29:07:19
לפני שכתבתי את המכתב

00:29:18:10 00:29:12:09

ידעתי שאני צריך לפנות
לשופט המחוזי שהיה חבר שלנו.

00:29:24:15 00:29:19:00
קודם כל, הסברתי לו את
הסיטואציה שנתקלנו בה.

00:29:30:09 00:29:24:20
ואז אמרתי לו שיכתוב מכתב
לשופט המחוז והוא יעזור לנו בהכל.

00:29:37:22 00:29:32:03
והוא מיד הכין מכתב
בדיוק כמו שאמרתי לו.

00:29:42:21 00:29:38:15
הוא כתב את זה בסגנון כתיבה שלהם.

00:29:48:00 00:29:43:21
לאחר כמה זמן, הגיע אלי מכתב.

00:29:55:19 00:29:50:07
כשראיתי את זה מכתב
ראיתי שזה מהשופט.

00:29:59:22 00:29:56:15
הלכתי לפינה כדי לקרוא את זה.

00:30:05:21 00:30:00:09
מאוד התרגשתי לקרוא את זה.
כי קיבלתי את זה מהר.

00:30:13:21 00:30:06:21
הוא כתב במכתב שאין מה לדאוג
ושהוא יבוא לקראתי בהכל.

00:30:18:19 00:30:14:17
הוא אמר לי שהוא יעזור לי
בכל מה שאצטרך.

00:30:27:16 00:30:21:06
לא יכולתי לשלוט בשמחה שלי.

00:30:33:23 00:30:28:22
מאז קיבלנו כל תמיכה אפשרית.

00:30:38:16 00:30:34:16
שלושתנו המשכנו לעבוד כרגיל.

00:30:44:07 00:30:40:02

הקמנו את האגודה 1952,
והיא הייתה בשיא פעילותה עד 1962.

00:30:48:23 00:30:44:23
לאחר שעברו 12 שנים,

00:30:55:07 00:30:50:13
ביקשנו מהם שיארגנו לנו מורה.

00:31:03:09 00:30:56:09
הם אמרו לנו שנמצא מורה בעצמנו.

00:31:09:06 00:31:05:00
הם אמרו שידאגו שתיירים
יגיעו לתגראי במקום לגונדר.

00:31:13:09 00:31:09:24
הם ביקשו שנשלח להם את
חוק וההסדר של האגודה.

00:31:19:02 00:31:13:17
שלחנו כל מה שהם ביקשו.

00:31:25:11 00:31:20:16
החלטנו לתת למישהו את תפקיד המורה.

00:31:31:22 00:31:26:01
והוא לא היה כמו שחשבנו שיהיה.
אני לא רוצה להגיד את השם שלו.

00:31:40:09 00:31:34:16
הוא היה מקבל כל חודש
את המשכורת שלו.

00:31:45:09 00:31:41:00
היו לו דרישות מוגזמות.

00:31:52:01 00:31:46:05
הוא רק ניסה לסחוט אותנו בכל מחיר.

00:31:59:04 00:31:52:20
כשאמרנו לו שאנחנו
מתכננים לבנות כמה בתים,

00:32:07:18 00:32:00:18
הוא דרש בית עם 2 חדרים.
והוא היה גר שם עד 10 שנים.

00:32:18:01 00:32:11:03
בנינו בית כנסת מודרני.

00:32:25:10 00:32:19:11
לאחר מכן,

00:32:34:24 00:32:27:24
הרבה תיירים התחילו להגיע.

00:32:42:05 00:32:36:20
הכל תפס צורה ועבד כמו שצריך.

00:32:49:08 00:32:43:15
ואז הגיע מכתב שקורא
ליהודים לעלות לארץ.

00:32:56:16 00:32:50:11
וב-1972 30 משפחות הגיעו לארץ.

00:33:05:03 00:32:59:23
זה היה מאוד מרגש.

00:33:10:01 00:33:05:16
זה היה דומה ליציאת מצרים.

00:33:17:07 00:33:10:24
בגלל שרצינו לשמור על האחדות שלנו,
החלטנו לשחוט בפרה בשביל כולם.

00:33:27:13 00:33:20:19
הזמנו הרבה יהודים מכל תגראי,
ועשינו על האש ביחד.

00:33:33:06 00:33:27:23
הרבה אנשים מהרבה
מקומות מתגראי הגיעו.

00:33:42:15 00:33:35:15
באותו רגע החלטנו מי
צריך לעלות ראשון.

00:33:50:09 00:33:43:09
לאחר מכן, 30 משפחות
עלו לארץ דרך אדיס אבבה.

00:33:56:09 00:33:52:09
הם הגיעו לישראל דרך אדיס אבבה.

00:34:02:16 00:33:56:24
לאחר מכן,

00:34:10:00 00:34:03:15

ק'ס בשם אברהם אצבה
שהיה נמצא באדיאבו באותה תקופה,

00:34:16:03 00:34:10:15
הוא אמר שהוא מכין עוד
כמה משפחות לעלות לארץ.

00:34:23:01 00:34:18:00
למרות שלא התאפשר בסוף.

00:34:32:21 00:34:26:06
אבל כל זה לא קרה סתם.

00:34:39:06 00:34:33:01
לפני זה היו לי תפקידים אחרים.

00:34:55:11 00:34:51:08
אחרי זה נהייתי ראש הארגון שהקמנו.

00:35:01:01 00:34:57:04
ולאחר שהשלטון של היילה סלאסי נפל,

00:35:06:09 00:35:01:20
בתקופת ה"דרג" (משטר צבאי)
עבדתי בתור שופט למשך שנתיים.

00:35:11:19 00:35:07:06
וכשהמשטר של דרג התחיל ליפול,

00:35:18:22 00:35:12:19
מ-1971 עד 1972 עבדתי
במשרד של ממשלה.

00:35:32:20 00:35:26:02
ואז קיבלתי מכתב מאחים שלי שצריך
להגיע לסודן, כי נפתח מסלול לישראל.

00:35:38:05 00:35:33:23
קיבלתי 5 מכתבים.
בהתחלה פחדתי, כי בסודן אין יהודים.

00:35:44:18 00:35:40:07
הייתי בטוח שבסודן שונאים יהודים.

00:35:50:21 00:35:45:03
ניסיתי לברר את זה
ולמצוא הוכחות שזה נכון.

00:36:01:19 00:35:54:19
ואז משום מקום, דיברתי

עם מישהו בשם פרדה.

00:36:09:10 00:36:03:17

הוא ישר הלך לכתוב מכתב לאבא שלו.

00:36:16:22 00:36:10:10

הוא כתב לאבא שלו שנפתח מסלול מסודן
לישראל ושאנשים מתחילים להגיע לשם.

00:36:20:07 00:36:18:16

לאחר ששלח,

00:36:29:12 00:36:24:14

הוא אמר שצריך להשיג אישורים.

00:36:36:16 00:36:30:02

הוא אמר שאף אחד

לא זז בלי האישור שלו.

00:36:46:06 00:36:40:08

לאחר מכן, ניסיתי להבין את

המקורות למכתבים שאחים שלי שלחו לי.

00:36:52:12 00:36:46:19

כששאל אותי מי שלח לי את זה,

אמרתי לו מי בדיוק.

00:36:59:22 00:36:53:07

אמרתי לו שקראו לי שאבוא אליהם גם.

00:37:03:24 00:37:00:17

הראתי לו את כל 5 המכתבים

שקיבלתי מהם.

00:37:11:09 00:37:06:11

אמרתי תודה לאל, כי הרגשתי שקיבלתי

את התגמול לכל המאמץ שעשיתי.

00:37:21:21 00:37:14:21

ואז יצאתי משם עם הרבה דפים

ריקים עם חותמת רשמית.

00:37:26:06 00:37:22:14

לאחר שחתמתי על הדפים עם החותמת,

לקחתי את זה איתי לבית.

00:37:31:24 00:37:27:01

אף אחד לא ידע על זה.

00:37:43:00 00:37:37:06

ואז שלחתי לו מכתב.

00:37:50:06 00:37:43:08
כתבתי שאנחנו רוצים אישור להעביר
50 משפחות לוולקאית עקב חתונה.

00:37:55:20 00:37:50:10
זה היה מכתב עם החותמת הרשמית.
וזה כמובן אושר.

00:38:02:22 00:37:56:18
וכתבתי עוד מכתב מישהו בשם לגסה.

00:38:13:09 00:38:06:16
ביקשתי אישור להעביר 60
משפחות עקב אירוע מוות.

00:38:20:14 00:38:14:06
ואם זה 10 או פחות משפחות,
הייתי כותב שזה עקב עבודה.

00:38:27:16 00:38:20:23
אני הייתי הראשון שעשה את זה.

00:38:35:00 00:38:28:06
הייתי הכותב הראשי
בכל התהליך הזה.

00:38:37:04 00:38:35:07
אני אראה לך את החותם.

00:38:39:20 00:38:37:07
איך בחרו אותך?
- מה זאת אומרת?

00:38:43:01 00:38:40:04
את התפקיד להיות הכותב הראשי.

00:38:46:05 00:38:43:08
הק'ס בעצמו.

00:38:51:10 00:38:46:22
ק'ס נגוסה היה הק'ס של מחוז צמבלה.

00:38:54:11 00:38:51:23
בבית כנסת של היהודים.

00:39:01:09 00:38:55:00
בגלל שהיו הרבה בלגנים בבתי
כנסת/כנסיות/מסגדים בלתי אישורים,

00:39:08:00 00:39:01:24
כמו אישורים של חתן וכלה.

00:39:15:00 00:39:08:05
וגם היהודים קיבלנו משרד משלנו
כדי שנוכל לטפל בעניינים שלנו.

00:39:19:23 00:39:15:24
ואז הציעו לי לעבוד שם,
אני הסכמתי לזה.

00:39:24:07 00:39:20:18
נבחרת בגלל שלמדת נכון?
- נכון.

00:39:31:16 00:39:24:21
ידעת לכתוב ולקרוא היטב?
- בוודאי, הייתי בין הכי טובים שם.

00:39:36:12 00:39:33:14
ומה עם כל מה שהיית כותב?

00:39:43:04 00:39:36:18
היו כמה שהתנגדו לזה.

00:39:47:04 00:39:43:14
בגלל ההתנגדות שלהם,

00:39:52:08 00:39:48:08
עזבנו את זה.

00:39:57:21 00:39:52:23
אחרי זה הקמנו את האגודה.

00:40:01:12 00:39:59:01
מה עם הארגון?

00:40:03:23 00:40:01:20
מה המשמעות של השם של הארגון?

00:40:08:17 00:40:04:13
זה עשרת הדיברות של התורה.

00:40:13:23 00:40:10:04
זה הוראות של אלוהים.

00:40:18:18 00:40:14:15
אם נלך לפי ההוראות האלו,
נהיה מוצלחים בכל מה שנעשה.

00:40:24:06 00:40:19:17
גם הנוצרים כיבדו אותנו.
הם כיבדו את הדת שלנו.

00:40:28:19 00:40:25:10
זה היה נוח.

00:40:32:00 00:40:29:01
למה הקמתם את האגודה?
- כדי להגיע לירושלים.

00:40:35:23 00:40:32:02
זו הייתה הדרך שלנו.

00:40:41:00 00:40:36:06
והתחלנו לעשות את זה.
זה קרה בתגרא'.

00:40:47:21 00:40:43:00
כשאנשים חילקו את האישורים למשפחות,
שמחתי מאוד ואפילו הודתי להם.

00:40:53:07 00:40:48:22
אבל במקרה שלי זה היה שונה, מישהו
הלשין עליי כשחילקתי את האישורים.

00:40:57:20 00:40:54:17
ואז תפסו אותי.

00:41:03:21 00:40:59:05
איך הם תפסו אותך?

00:41:10:03 00:41:04:23
הם שלחו מישהו לאזור של היהודים.

00:41:16:01 00:41:10:21
באותה תקופה,
5 ממשלות שלטו על המדינה.

00:41:18:20 00:41:17:02
אני עבדתי בתקופת 3 ממשלות.

00:41:22:14 00:41:19:14
עבדתי בתקופת של היילה
סלאסה, דרגי ואהיוודאג.

00:41:28:09 00:41:23:07
לאחר שהיילה סלאסה נפל,
דרגי עלה לשלוטן.

00:41:35:22 00:41:29:06
ומסביב, אידו, איזודאג, איספה
וכוחות של ארתריאה נלחמו על השלטון.

00:41:41:18 00:41:37:08
למרות ששלטו 5 ממשלות,

00:41:47:16 00:41:42:06
נלחמתי בשביל העם
היהודי מבלי שתפסו אותי.

00:41:52:14 00:41:48:07
נתתי את החיים שלי.
דאגתי שמשפחות יקבלו אישורים.

00:41:57:14 00:41:53:03
כשהייתי מחלק להם, הייתי אומר להם
שלא ישכחו את ההורים ואחים שלהם.

00:42:00:11 00:41:57:15
לאין הם הולכים?
- לירושלים, דרך סודן.

00:42:04:11 00:42:01:00
קודם כל מגיעים לסודן.

00:42:12:00 00:42:05:00
לא אמרנו לאף אחד על ירושלים.
אמרנו רק שהולכים לסודן.

00:42:18:20 00:42:13:16
כי מישהו שידע לקרוא יכול
לחשוף את זה ולהרוס הכל.

00:42:21:18 00:42:19:11
ומסודן ישר לישראל.

00:42:26:21 00:42:22:01
כשנתפסתי בזמן שחילקתי אישורים,

00:42:32:08 00:42:28:22
לקחו אותי לבית כלא.

00:42:39:15 00:42:33:09
אשתי לא ידעה איפה אני בכלל.

00:42:44:06 00:42:40:18
והם לא מעדכנים את המשפחות.

00:42:48:09 00:42:44:19
ושם עברתי חקירה מאוד קשה.

00:42:56:01 00:42:49:17
היית בפני שופט?
- כן לקחו אותי לשופט.

00:43:03:11 00:42:56:19
כולם כיבדו אותי אז.

00:43:07:16 00:43:04:03
הוא אמר לי תשמע,

00:43:14:24 00:43:09:03
הוא אמר שאני משחק בדם
ובעצמות שהם שופכים בשביל המדינה.

00:43:22:14 00:43:17:03
אתם ניסתם לרמות אותם בכל מחיר.

00:43:27:05 00:43:23:12
אתה זייפת אישורים וחילקת לאנשים.

00:43:30:16 00:43:27:17
מגיע לך למות על מעשה כזה.

00:43:35:02 00:43:31:09
אמרתי לו תקשיב,

00:43:42:06 00:43:35:17
אמרתי לו, אני יודע שאנשים
ששלחתי הלכו לחתונות.

00:43:47:00 00:43:43:09
או להלוויות ועבודות.

00:43:51:07 00:43:48:00
ואז הוא אמר לי

00:43:58:09 00:43:51:18
הוא אמר לי שאני טיפש
אם אני חושב שהוא מאמין לי.

00:44:04:14 00:43:59:01
אפילו כשתפסנו אותך אתה
מנסה לרמות אותנו?

00:44:08:01 00:44:05:08
ואז הוא שאל אותי, ממתי מוכרים
את כל הפרות כדי ללכת לחתונה?

00:44:10:00 00:44:08:17
הוא צודק בגדול.

00:44:15:23 00:44:10:04
כל האנשים ששלחת
מכרו את הרכוש שלהם.

00:44:20:10 00:44:17:16
אמרתי לו שאני לא יודע על זה כלום.

00:44:25:20 00:44:20:19
ואז הגענו לאלימות.
הם התחילו להכות אותי.

00:44:30:06 00:44:26:17
סליחה שאני מפסיק אותך,
איפה כל זה קרה?

00:44:35:09 00:44:31:05
בהתחלה לקחו אותנו לעדיח'קי לחודש.

00:44:38:07 00:44:35:15
ואז לקחו אותנו למקום שנקרא אצרגה.

00:44:41:16 00:44:39:02
למקום שהיינו בו קוראים אצרגה.

00:44:44:10 00:44:42:08
באיזה איזור זה?
- באדיאבו.

00:44:48:00 00:44:45:14
זה אחרי שרארו.

00:44:51:11 00:44:48:08
היית בפני שופט?
- כן, זו הייתה ההחלטה שלו.

00:44:58:13 00:44:52:05
ויותר מאוחר גם
גם חבר שלי הצטרף אליי.

00:45:02:13 00:44:59:04
אבל לא היינו רואים אחד את השני.

00:45:05:23 00:45:02:20
ואז הם התחילו לשאול שאלות.

00:45:13:06 00:45:06:06

הם הצמידו לי אקדח
לראש בזמן ששאלו אותי.

00:45:19:10 00:45:15:23
הם ניסו להפחיד אותי.

00:45:25:19 00:45:19:19
אמרתי להם שהם לא ירוויחו כלום.

00:45:30:11 00:45:27:04
אמרתי לו שהתכתבתי עם
האחים שלי בישראל למשך 20 שנה,

00:45:33:15 00:45:30:13
יש לי 100 מכתבים.

00:45:40:05 00:45:34:03
הם היו שולחים דולרים ואני הייתי
הולך להמיר את זה באקסום ואז בשירה.

00:45:46:11 00:45:40:19
ואז אמרתי להם, שיתנו לי
להתאחד עם האחים שלי.

00:45:52:09 00:45:46:22
הסברתי להם,

00:45:58:20 00:45:53:10
שלהרוג אותי לא יביא להם כלום.

00:46:02:05 00:45:59:05
אמרתי להם שהם לא ירוויחו מזה כלום.

00:46:07:07 00:46:02:15
לכלוא בן אדם אחד ולהרוג אותו,
לא יקדם אותכם בשום דבר.

00:46:13:20 00:46:07:17
אמרתי להם שיעשו עם זה משהו
שיביא פתרון במקום להרוג סתם.

00:46:19:08 00:46:14:06
אמרתי להם שזה לא רק תלוי בבן אדם
אחד, אתם לא יכולים לעצור עם שלם.

00:46:25:13 00:46:21:20
אמרתי להם שהם צריכים
להתחיל לפתח קשר עם ישראל.

00:46:30:13 00:46:27:01

ואז אחד מהחוקרים אמר לשני,

00:46:36:05 00:46:31:07

שהוא אוהב את מה שאני אומר,
ושזה יכול להיות כי אני סתם מפחד.

00:46:42:24 00:46:37:00

ואז אמרתי לו שאני לא מדבר על משהו
שאין לי על יהודים, סתם מתוך פחד.

00:46:47:04 00:46:43:08

אמרתי להם שהם מוזמנים לבוא
ולראות את בתי הכנסת שלנו.

00:46:51:11 00:46:47:16

אתם תמצאו רק ספרי אורית וספרים
בעברית, ובכניסה יש דגל ישראל.

00:46:56:12 00:46:52:19

כשאמרתי לו את זה,
הוא נבהל לשמוע.

00:47:08:00 00:47:01:00

אמרתי להם שאין לי בעיה להראות להם
את המכתבים ושזה כתוב באמהרית.

00:47:12:23 00:47:08:15

לאחר שהם ראו את זה,

00:47:16:13 00:47:13:13

הם התחילו להכות אותי פחות.

00:47:18:18 00:47:16:14

יש לי שאלה קטנה.

00:47:23:18 00:47:19:07

מה חשבת כשצמידו לך אקדח לראש?

00:47:27:08 00:47:24:12

מה אפשר לעשות, פשוט מפחד.

00:47:31:19 00:47:27:15

אשתך והמשפחה לא ידעו איפה אתה?
- הם לא ידעו.

00:47:37:23 00:47:32:05

זה היה מאוד מפחיד.

00:47:44:00 00:47:38:13

לאחר מכן,

00:47:50:16 00:47:44:15
יום אחד מאוד נלחצתי.
רציתי להרוג את עצמי.

00:47:58:17 00:47:52:22
יצאתי מחדר חקירות והלכתי לתא שלי.

00:48:03:23 00:47:59:07
זה היה רחוק אחד מהשני?
- כן, היה לזה מרחק הליכה.

00:48:12:05 00:48:05:20
בתא 1 היינו 55 אנשים.
ישנו אחד על השני.

00:48:21:21 00:48:15:08
אבל למדנו להסתדר אחד עם השני.
יום אחד אמרתי שאני לא אוכל בשבת.

00:48:28:21 00:48:22:06
כשאמרתי להם את זה,
הם לא הבינו למה.

00:48:34:21 00:48:29:10
אמרתי להם שאני צם ביום הזה.

00:48:40:24 00:48:35:19
צמתי 2 שבתות.

00:48:48:09 00:48:42:08
ואז אחד מהם אמר לשאר, שאנחנו
היהודים מכבדים את יום שבת.

00:49:02:13 00:48:57:15
ויום אחד היה מאוד קשה.

00:49:09:02 00:49:03:11
ודיברתי לאלוהים.

00:49:12:21 00:49:09:21
אמרתי את זה בלב.
אמרתי, אלוהים,

00:49:20:06 00:49:13:09
תציל אותי כמו שכתוב באורית.

00:49:25:09 00:49:20:10
כתבת באורית שמי שעושה רק
מעשים טובים, יש לו מקום בגן עדן.

00:49:31:05 00:49:26:08

ואני חילקתי אישורים
לאנשים כדי שיעלו לארץ.

00:49:39:02 00:49:32:09

אז מה זה מעשה טוב ומה מעשה רע?

00:49:41:23 00:49:40:11

שאלתי את זה לאלוהים.

00:49:47:14 00:49:42:08

ואז אמרתי, אלוהים טעיתי תסלח לי.

00:49:53:17 00:49:48:00

הצלת הרבה חברים שלי מכלא.

00:49:56:16 00:49:54:17

דאגת שלדניאל לא יקרה כלום.

00:50:04:10 00:49:57:10

אם אגיע לירושלים
לאחר כל הבלגן הזה,

00:50:10:22 00:50:04:19

אני אהיה הבן אדם הכי מאושר.

00:50:17:19 00:50:12:05

חיזקת לעצמי את האמונה.

00:50:20:07 00:50:18:02

לאחר שהם ראו את הדפים.

00:50:23:24 00:50:20:18

הם מצאו את הדפים?
- כן, הם הגיעו עם הדפים.

00:50:29:09 00:50:24:23

הם ראו שמה שאמרתי
ומה שכתוב תואם.

00:50:36:05 00:50:30:18

לאחר 8 חודשים, שחררו אותי.

00:50:43:02 00:50:37:04

והלכתי 3 ימים ברגל
מהבית כלא לבית שלי.

00:50:51:01 00:50:45:08

בהתחלה כשנכנסתי לכלא,

הם לקחו ממני 30 ק'רשי.

00:50:56:01 00:50:51:21

והחזירו לי אותם ביום ששחררו אותי.

00:51:02:14 00:50:57:03

הגעתי לבית שלי.

נראיתי כמו גופה.

00:51:08:14 00:51:02:24

ואשתי הייתה אישה חזקה.

היא שמרה על הילדים בריאים ושלמים.

00:51:12:17 00:51:09:12

זה סיפור גדול בפני עצמו.

00:51:19:08 00:51:13:06

ולאט לאט התחלנו

להחזיר את החיים שלנו.

00:51:26:23 00:51:21:12

למשך 6 חודשים,

00:51:28:13 00:51:27:01

יש לי פה שאלה קטנה.

- בסדר.

00:51:32:08 00:51:29:00

כשהיית אסיר,

00:51:35:07 00:51:32:19

מהבוקר עד הערב,

00:51:40:24 00:51:36:00

איך היה נראה הלוז שלכם?

מתי היה חקירה, אוכל וכו'?

00:51:45:12 00:51:41:18

כל החקירות היו רק בלילה.

לא היו חקירות ביום.

00:51:47:07 00:51:45:15

מה הייתם עושים במהלך היום?

00:51:52:24 00:51:47:15

האנשים שידענו לקרוא ולכתוב,

00:51:57:18 00:51:53:15

ניצלנו שעה אחת כדי ללמד

אחרים שלא ידעו לכתוב ולקרוא.

00:52:04:11 00:51:58:08
היה לנו שעה של ריקוד ושעת סיפורים.

00:52:07:17 00:52:04:17
מה זאת אומרת ריקוד?
- סתם ריקוד.

00:52:15:09 00:52:08:13
ושעה אחת היינו מנצלים אותה
כדי לספר אגדות של אבותינו.

00:52:20:06 00:52:15:17
מישהו שאל אם האעצים (מלכים של פעם)
היו אכזרים כלפי אזרחים.

00:52:26:17 00:52:20:24
ואז אני עניתי לו שהם
לימדו את אבותינו לגנוב.

00:52:30:18 00:52:27:14
הם שאלו, איך?

00:52:36:09 00:52:31:03
פעם לא היו עושים עוודי
(פעולה חקלאית) בלי שהדמבנה יראה.

00:52:43:22 00:52:37:20
ושם התחיל כל הרמאות חמדנות.

00:52:49:03 00:52:44:10
ואז כשהם חיפשו פתרון לזה,

00:52:54:08 00:52:50:03
כי הוא תמיד היה מגיע ודורך
על זה כדי לבדוק את הכמות.

00:53:01:08 00:52:56:10
אם זה היה קצת,
אז הוא היה מוותר והולך.

00:53:06:19 00:53:01:16
לכן, הם היו חופרים ובעזרת צ'רה הם
היו מחביאים את זה מתחת לאדמה.

00:53:13:22 00:53:07:09
וכשהדמבנה היה רואה את זה, הוא
היה מדלג על זה כי זה קצת מידי.

00:53:18:01 00:53:14:04

הם מחאו לי כפיים כשסיפרתי את זה.

00:53:25:05 00:53:19:00

אילו הסיפורים שהיינו
מספרים בשעה הזאת.

00:53:29:07 00:53:25:17

ואמרתי לך שהייתה לנו
גם שעה של ריקוד.

00:53:35:14 00:53:30:17

ושעה אחת ניצלנו ללימודים.

00:53:41:12 00:53:36:00

כל זה היה קורא במהלך היום.

00:53:44:15 00:53:42:06

החקירות היו בערב?
- כן, רק בערב.

00:53:51:23 00:53:45:04

כשעברנו את כל זה,
יתברך אלוהים,

00:54:01:03 00:53:55:11

הם היו מגיעים כל 6 חודשים
כדי לבדוק מה קורה איתי.

00:54:09:18 00:54:03:01

שאלוהים יברך את המורדים.

00:54:13:11 00:54:11:09

מה זאת אומרת?
- הם הצילו אותי ממוות.

00:54:15:24 00:54:13:12

אם היו הורגים אותי,
לא הייתי קיים היום.

00:54:19:20 00:54:16:19

אני מברך אותם כי נשארתי בחיים.

00:54:24:06 00:54:20:17

מכות זה עובר,
אבל מוות לא.

00:54:32:09 00:54:25:11

עברתי גם את ה-6
חודשים האלו שהציקו לי.

00:54:36:19 00:54:32:18

הם עברו בית בית בתגראי
כדי לבדוק את זה יותר.

00:54:44:15 00:54:37:15

הם ראו שאף אחד לא זז
בלי הוראות של האגודה.

00:54:48:15 00:54:45:07

הם ראו שזה מסודר ושנחננו רציניים.

00:54:56:01 00:54:49:13

האגודה עשתה הרבה עבודה.

00:55:01:24 00:54:56:20

האנשים של עדירובה היו
אלו שיצאו ראשונים.

00:55:07:15 00:55:02:09

ואז השאר הגיעו.

00:55:15:21 00:55:08:21

בזמן שהייתי בכלא, הרבה
אנשים התאספו מהרבה מקומות,

00:55:21:04 00:55:16:23

הם הגיעו עד קסדגבה.

00:55:25:06 00:55:21:12

הם נתפסו שם והחזירו אותם.
300 אנשים.

00:55:30:16 00:55:26:01

ואז הם באו אליי ואמרו לי
שאני עדיין לא הפסקתי לעבוד.

00:55:35:15 00:55:31:02

הם היו בטוחים שזה אני, הם באו
ושאלו אותי איך זה שזה עדיין קורה.

00:55:40:17 00:55:36:10

אמרתי להם, אני לא יודע כלום על
אצרגה, אני לא יודע מה קורה בחוץ.

00:55:46:17 00:55:42:03

לא אצרגה, סליחה.
התכוונתי לקסדגאבה.

00:55:53:12 00:55:47:04

הם אמרו לי שהם תפסו את האנשים

האלו ופיזרו אותם למקומות שהיו בהם.

00:55:59:20 00:55:53:21

כשהייתי בכלא אף אחד לא הצליח לצאת.

00:56:02:01 00:56:00:01

יש לי פה שאלה.

- בסדר.

00:56:04:18 00:56:02:18

אמרת שהחקירות היו בלילה.

- נכון.

00:56:06:22 00:56:04:19

מה עם עונש?

האם הם היו מענישים אותך?

00:56:09:10 00:56:07:05

מה מכות?

- כן.

00:56:14:15 00:56:09:19

ברור, זה חלק בלתי נפרד מזה.

00:56:18:20 00:56:15:06

תפרט לנו קצת איך זה היה נראה.

00:56:24:02 00:56:19:02

אתה רק חושב על זה

שאתה הולך למות עוד מעט.

00:56:28:09 00:56:24:17

כל השיניים שלי נשברו.

00:56:33:24 00:56:28:21

עד היום, אני לא ישן בצד

הזה (ימני) של הגוף.

00:56:41:04 00:56:35:05

אני לא מצליח להירדם בצד הזה,

מכל המכות שחטפתי אז.

00:56:48:13 00:56:42:09

אני פשוט לא מצליח לישון בצד הזה.

00:56:53:24 00:56:49:13

אני לא יכול לספור לך את הכמות

המכות שחטפנו, זה היה פשוט רגיל.

00:57:00:02 00:56:54:09

הם היו מכים אותך בזמן החקירה?
- בוודאי, זה היה ככה פעם.

00:57:07:11 00:57:00:23
הרבה מכות הרבה קללות והשפלות.
ככה זה היה עובד פעם.

00:57:21:16 00:57:16:16
ואז הם אמרו לי בעצמם
לקחת את הדפים.

00:57:27:05 00:57:22:03
ואז הם אמרו לי.

00:57:34:01 00:57:28:07
שאם הייתי אומר להם את זה
לפני, הם היו מאשרים הכל.

00:57:40:24 00:57:34:19
עם כל הכוח שהיה לך, יכולת גם
לפגוע בנו, אבל לא היית מספיק חכם.

00:57:45:11 00:57:41:13
אתה לא ניצלת את הכוח הזה.

00:57:50:08 00:57:46:05
ואז הם המשיכו ואמרו לי,
שאין תיק במשטרה מלפני.

00:57:53:12 00:57:50:09
זה הפשע הראשון שאתה מבצע.

00:58:00:22 00:57:54:05
כששחררו אותך הם לא מצאו
שום דבר אצלך נכון?

00:58:08:13 00:58:01:13
מתקופת היילה סלאסי עד היום,

00:58:13:22 00:58:09:11
לא ביצעת פשע.

00:58:19:20 00:58:15:03
לכן, נרחם על החיים שלך.

00:58:24:14 00:58:20:07
אתה הבאת את זה על עצמך.
היית צריך לספר לנו על זה.

00:58:28:23 00:58:24:18

איך אני אספר לכם?
פחדתי לספר לכם.

00:58:35:20 00:58:30:05
מכיוון שזו העבירה הראשונה
שלך וכל העבר שלך נקי,

00:58:43:10 00:58:38:19
אני נשחרר אותך ותחזור לבית שלך.

00:58:50:15 00:58:44:02
הם חתמו על כמה מסמכים ושחררו אותי.

00:58:56:18 00:58:51:03
לאחר שהשתחררתי ב-1972,
אנשים התחילו לצאת מתגראי.

00:59:04:06 00:58:57:22
וכל מי שהצליח יצא ב-1972.

00:59:09:15 00:59:05:02
אני תמיד מודה לאלוהים,

00:59:15:00 00:59:10:10
על זה שנתן לי כוח ואומץ
לעשות את כל מה שעשיתי.

00:59:19:24 00:59:16:03
כי זה לא קל לעשות את
כל הדברים האלו.

00:59:26:22 00:59:21:02
זה לא קל להיות באותה
סיטואציה ולעשות את מה שעשיתי.

00:59:32:15 00:59:27:23
לכן אני מודה לאלוהים.

00:59:39:02 00:59:34:21
וכשהגיע תורי, גם אני הצטרפתי למסע.

00:59:46:00 00:59:40:12
ולאחר שהשתחררתי?
- חזרתי לחיות את החיים שלי בשקט.

00:59:54:00 00:59:47:02
הם נתנו לחתום על תופס ושחררו אותי.

00:59:58:09 00:59:54:19
כשהייתי מחלק להם את האישורים,

01:00:04:16 00:59:59:01
הייתי שואל אותם אם לוקחים
איתם את המשפחות שלהם.

01:00:10:07 01:00:05:12
היו כאלה שלא הסכימו לזה.
אבל אין דבר כזה להפקיר מאחור.

01:00:17:07 01:00:11:02
אבא לא יוצא בלי אשתו וילדים שלו.

01:00:23:11 01:00:18:08
אבל תודה לאל, הגיע גם תורי
והגעתי לסודן עם המשפחה שלי.

01:00:29:21 01:00:24:00
כשהגעתי לשם פגשתי
את אחיין שלי דן יסמעני.

01:00:34:17 01:00:30:16
לפני זה, שלחתי את הבת קודם.

01:00:39:02 01:00:34:18
אמרתי לה שתישאר עד
וולק'אית עד שאעדכן אותה והגיע.

01:00:46:02 01:00:39:16
כשהייתי בכלא, אחים שלי
ניסו להוציא אותי משם.

01:00:51:17 01:00:46:20
כשניסו להוציא אותי משם, השתחררתי.

01:00:58:19 01:00:52:18
כשפגשתי את דן יסמעני בסודן,

01:01:05:10 01:00:59:15
הוא אמר לי שהם צריכים את העזרה
שלי, חלקתי כספים למשך 6 חודשים.

01:01:08:00 01:01:05:20
עבדתי 6 חודשים בסודן.

01:01:11:18 01:01:08:13
ביקשתי מהם שיניחו לי,
כי כבר התעייפתי מלעבוד.

01:01:18:08 01:01:12:10
ואז אחי החליף את דן יסמעני.

01:01:25:14 01:01:18:23
ואז אמרתי להם שמספיק לי כל
מה שעברתי, אני רק רוצה לנוח.

01:01:32:24 01:01:26:16
אחרי כמה זמן הגענו לירושלים.

01:01:37:09 01:01:33:02
איך שהגענו, אמרתי שאני חייב
לראות את הקבר של אברהם.

01:01:43:14 01:01:38:04
כשהגענו לירושלים,

01:01:49:22 01:01:44:10
חיפשנו אחד את השני.
חיפשתי את דן ועזרא.

01:02:01:12 01:01:55:12
ואז הם הגיעו.
בהתחלה שאלתי מישהו,

01:02:07:01 01:02:02:01
אם הוא יודע איפה האחים שלי.

01:02:13:13 01:02:09:00
ואז הוא אמר לי שאראה
אותם מחר ולא היום.

01:02:18:08 01:02:14:17
איך שדיברתי איתו,
הם פשוט הופיעו.

01:02:25:01 01:02:19:05
אשתי והילדים נלקחו
למרכז קליטה עתלית.

01:02:31:11 01:02:25:05
ואותי לקחו לבאר שבע.

01:02:36:08 01:02:32:22
כשהגעתי לבאר שבע.

01:02:42:00 01:02:36:19
הורדתי את הבגדים, הסתכלתי
למעלה והודתי לאלוהים.

01:02:49:19 01:02:42:19
תודה שהוצאת אותי בחיים מכל

הסכנות ונתת לי לראות את ירושלים.

01:02:58:15 01:02:51:15

כשחילקת את האישורים
למשפחות כדי שיעלו לארץ,

01:03:09:09 01:03:02:20

כדי שהביתא ישראל
יגיעו לסודן ומשם לארץ.

01:03:12:16 01:03:09:19

באיזה חותמת השתמשת כדי לחתום?
- בחותמת של הממשלה.

01:03:21:04 01:03:14:08

המקום היה מקום ממשלתי.
זה לא היה פרטי.

01:03:25:06 01:03:21:12

היית כותב את האישורים במשרד?
- לא, לא.

01:03:29:08 01:03:26:05

תפרט לי קצת על זה.

01:03:37:13 01:03:31:14

קודם כל, כדי שעוד אנשים לא יראו
אותי, הייתי לוקח איתי את החותמת.

01:03:44:16 01:03:38:04

הייתי חותם על דפים לבנים, ואז
הייתי לוקח את זה לבית כדי לכתוב.

01:03:52:01 01:03:46:05

שם לא יכולתי לכתוב.
הם היו רואים אותי.

01:03:59:08 01:03:52:16

פשוט הייתי חותם על
זה ולוקח את זה איתי.

01:04:07:15 01:04:01:07

השומרים שהיו שם לא
ידעו לקרוא לכן זה היה נוח.

01:04:14:04 01:04:08:11

האגודה שלנו עשתה עבודה
טובה עם האישורים.

01:04:26:16 01:04:19:16

כתבתי את המכתב הזה
יום אחרי שהגעתי לארץ.

01:04:32:22 01:04:27:07
כתבתי את זה בלי לחכות יותר מידי.

01:04:39:12 01:04:33:21
היה לי מזל גדול.

01:04:47:18 01:04:41:10
דרך המכתב, הודתי
לאנשים שכלאו אותי.

01:04:53:18 01:04:48:11
כי הם שחררו אותי.
הם יכלו להרוג אותי באותה מידה.

01:04:59:21 01:04:54:20
צריך להודות לאויב שלך לפעמים.
במקרה הזה, הם הצילו את החיים שלי.

01:05:06:07 01:05:00:18
עד היום יש לי איתם קשר טוב.

01:05:12:24 01:05:07:17
אני אשאל אותך שאלה קטנה
לגבי הבית הכנסת שנבנה בעדיוורארא.

01:05:21:03 01:05:14:03
תפרט לנו קצת איך זה היה נראה?

01:05:27:02 01:05:21:10
הכניסה הייתה ממזרח, מהכיוון הזה.

01:05:34:00 01:05:28:11
והייתה פינה ששם האורית היה נמצא.

01:05:40:18 01:05:34:17
היה לזה מקום מיוחד.

01:05:47:13 01:05:40:24
מי הביא לכם את זה?
- ק'ס ברהנו ברוך.

01:05:55:18 01:05:48:18
אני זוכר שזה נעלם
כשהיינו בדרך לפה.

01:05:59:22 01:05:57:00
באתיופיה?

- כשהיינו בדרך לסודן.

01:06:05:17 01:06:00:11

איך זה נעלם?

- זה היה על סוס והסוס נעלם.

01:06:12:11 01:06:05:22

חיפשנו את זה בכל מקום.

01:06:16:05 01:06:12:18

אבל בסוף לא מצאנו את זה.

01:06:22:06 01:06:16:11

האורית היה כתוב בעברית.

01:06:30:05 01:06:23:06

גם עכשיו יש שם אורית שכתוב בעברית.

כל ישראלי יכול לקרוא את זה.

01:06:34:21 01:06:31:03

שלחתי 5 מכתבים לממשלה האתיופית.

01:06:38:16 01:06:35:16

כתבתי 5 מכתבים לצגאי ברהה.

01:06:45:02 01:06:39:10

עוד 5 מכתבים לזללו

ברהא וקירוס מלאס.

01:06:51:17 01:06:45:18

הם הבטיחו לי שהם יבנו בית קברות.

01:06:57:17 01:06:52:03

וכמו שהבטיחו, הם בנו את הבית

קברות וזה היה מאוד מושקע.

01:07:05:06 01:06:58:22

הבסיס של המבנה נשאר כמו שהיה,

אבל זה נראה יותר חדש ומודרני.

01:07:11:17 01:07:06:03

היינו שם בדיוק לפני

3 שנים לטקס פתיחה.

01:07:19:00 01:07:13:01

מאיפה הבאתם את הכלים

וציוד לבניית הבית כנסת?

01:07:26:15 01:07:19:19

קנינו את הקרשים מאנדהסלאסה.

01:07:32:09 01:07:26:21
השגנו הרבה ציוד מאנשים שהכרנו.

01:07:38:14 01:07:32:22
קנינו ציוד לתקרה בעיר אינדבאגונה.

01:07:43:09 01:07:39:21
כל זה מהכסף של האגודה.

01:07:48:03 01:07:43:23
זה כסף שנחסך למשך 20 שנה.

01:07:54:04 01:07:48:21
למשך 20 שנה, החברים
באגודה לא הפסיקו להזרים כסף.

01:07:59:14 01:07:54:08
מי עזר לכם לבנות את זה?
- זה מהכסף שלנו.

01:08:06:20 01:07:59:23
כל ה-32 חברים של האגודה
מימנו את כל ההוצאות.

01:08:08:05 01:08:06:21
יש פה את כל השמות שלהם.

01:08:14:04 01:08:08:17
האגודה הוקמה כדי להגשים
את החזון של ההורים שלנו.

01:08:17:12 01:08:15:01
באיזה שנה זה היה?
- ב-1952.

01:08:23:01 01:08:18:06
1. נגוסה גשאי.
2. נגוסה דרצמח'רט.

01:08:27:08 01:08:23:14
3. ראאי נגאש.
4. אברהם ילמאו.

01:08:31:03 01:08:28:00
5. יוסף יצחק.
6. פתאי תקלה.

01:08:36:12 01:08:33:09
7. איילנ' צגאאמלק.

01:08:42:24 01:08:38:04
8. אדנני וושאת.
9. טדלה אבבש.

01:08:48:14 01:08:43:18
10. אביגור ברוך.
11. תרקא פסהא.

01:08:54:09 01:08:49:10
12. יברהמור היילי.
13. צגאאמלק יונס.

01:09:02:02 01:08:55:17
14. מספן תקיאה.

01:09:05:08 01:09:02:11
15. תרקא אדנני.

01:09:11:15 01:09:06:21
כל אלה, לא הפסיקו להזרים
כסף מאז שהאגודה הוקמה.

01:09:15:03 01:09:13:04
עכשיו אני אקריא לך את הנשים.

01:09:22:18 01:09:15:18
16. מאמית יסאיו.
17. גברת דורני ג'ונס.

01:09:27:18 01:09:24:00
18. גברת ווארק'ה אבבה.

01:09:33:04 01:09:28:14
19. גברת אברהת אייסו.

01:09:38:18 01:09:34:08
20. גברת מלקאמיו מח'רט.

01:09:45:02 01:09:39:22
21. מח'רטאב טזזו.

01:09:51:16 01:09:45:13
22. גברת בליינש יצחק.

01:09:58:19 01:09:52:21
23. גברת ארק'ה גאשייה.

01:10:05:11 01:10:01:09
24. גברת אברש תקלה.

01:10:11:08 01:10:06:15
25. גברת למלם יבארקן.

01:10:17:10 01:10:11:24
26. גברת למלם צגאמלק.

01:10:24:11 01:10:18:08
27. באיווש אמראה.

01:10:32:15 01:10:26:05
29. גברת בזאבש יצחק.

01:10:39:15 01:10:33:23
30. גברת אברהט לגסה.

01:10:45:01 01:10:41:12
31. גברת מיליין ביינה.

01:10:51:05 01:10:45:19
32. גברת תבלץ אייסו.

01:10:58:18 01:10:52:02
כל אלה הם החברים
באגודה שהזרימו כסף.

01:11:04:05 01:10:59:11
הם שמו כל חודש ביר(כסף איתופי)
למשך 20 שנה, עד שהיה מספיק כסף.

01:11:10:09 01:11:05:19
אני אחזיר אותך קצת לא'ב.

01:11:16:01 01:11:10:24
אני מאוד אוהב ספרים בכללי.

01:11:22:07 01:11:17:00
חיפשתי ספר באתיופיה ומצאתי את זה.

01:11:26:02 01:11:22:21
איפה מצאת את זה?
- בתגראי.

01:11:29:07 01:11:26:17
מתי?
- זה היה לפני הרבה זמן.

01:11:35:10 01:11:30:15
זה היה בערך לפני 6 שנים.

01:11:38:23 01:11:35:13
ראיתי בחור אחד עם הספר הזה,
וביקשתי ממנו שימכור לי את זה.

01:11:40:16 01:11:38:24
והוא סירב.

01:11:44:04 01:11:41:00
ואז אמרי לו...
- תראה לנו את הספר.

01:11:49:12 01:11:45:16
זה היה לי חשוב להביא את זה.

01:11:53:05 01:11:50:04
לר'ס הזה שאתה רואה פה קוראים,

01:11:56:16 01:11:53:10
תרים את זה קצת למעלה כדי שנראה.

01:12:07:23 01:12:04:05
אני לא חושב שהוא ח'בשה.
הוא נראה לי לבן.

01:12:12:00 01:12:08:10
זזה תורגם באקסום.

01:12:14:03 01:12:12:11
לכמה שפות זה תורגם?

01:12:18:10 01:12:14:11
זה תורגם לכמה שפות.
- התכוונתי לא'-ב'.

01:12:23:04 01:12:18:21
זה תורגם ליוונית וסאבאית,

01:12:27:13 01:12:23:12
זה תורגם לגעז לפני שתורגם לאמהרית.

01:12:31:17 01:12:28:06
הא'-ב' תורגם לגעז בהתחלה?
- כן, זה תורגם לגעז.

01:12:36:15 01:12:32:02
ואז לסבאית, יוונית ואז לאמהרית.

01:12:45:00 01:12:38:00
זה היה קיים לפני לידת ישו.

01:12:50:17 01:12:46:02
זה היה לפני הנצרות.

01:12:56:18 01:12:52:10
זה תורגם בתוך אקסום.

01:13:04:04 01:12:57:04
בהתחלה זה היה בעברית,
ואז זה תורגם לכמה שפות.

01:13:12:24 01:13:06:13
אתה רואה את האותיות פה שתורגמו.

01:13:18:21 01:13:13:12
כמו שאתה רואה פה,
כל האותיות פה תורגמו לשפה המקומית.

01:13:25:20 01:13:19:14
והספר הזה,

01:13:31:24 01:13:27:12
את הספר הזה לא נגעתי הרבה זמן.

01:13:41:21 01:13:36:14
הספר הזה תורגם ע"י מלומד לעברית.

01:13:43:07 01:13:41:22
מה זה ספר הזה?

01:13:49:14 01:13:43:17
זה ספר שמדבר על
חוקים של ק'סים ותפילות.

01:13:52:21 01:13:50:02
זה האורית?
- לא, זה לא אורית.

01:14:00:07 01:13:53:11
יש את הספר הזה
באמהרית ובעברית.

01:14:06:05 01:14:00:19
כתוב פה את כל התפילות שלנו.

01:14:13:22 01:14:06:22
האנשים שכתבו את זה
שלחו את הספר עם מכתב.

01:14:18:08 01:14:15:22
מי כתב את זה?

01:14:23:20 01:14:18:19
הכותבים.

- באיזה שנה זה נכתב?

01:14:26:20 01:14:24:05
זה כתוב בספר.

01:14:29:23 01:14:27:20
הכל כתוב.

01:14:37:13 01:14:31:01
אנחנו מצאנו את זה בארץ.

01:14:44:12 01:14:38:11
מה שכתוב פה,

01:14:48:19 01:14:45:04
כמו שאתה רואה, זה בעברית.

01:14:56:13 01:14:50:04
את כל זה, הוצאתי מהספר הזה.

01:15:01:15 01:14:57:05
כשהם כתבו את זה,
הם התחננו שניקח את זה.

01:15:07:13 01:15:03:01
זה, זה וזה.
- מי הכותבים?

01:15:12:09 01:15:08:10
לאחד מהם קוראים אבהאריאני.

01:15:25:09 01:15:18:09
אבהסמואל ואבטה.

01:15:32:07 01:15:26:14
הם כתבו את הספר הזה באתיופיה?
- כן.

01:15:40:06 01:15:33:07
הם כתבו באתיופיה ושלחו את זה לפה?
- כן,

01:15:46:24 01:15:41:08
הם שלחו את זה עם מכתב ברכה.
- תקראי לנו קצת.

01:15:52:13 01:15:48:03

ברוך אתה אדוני ישראל.

01:16:00:16 01:15:53:16
מכתב זה נשלח מאתיופיה לישראל.

01:16:08:15 01:16:01:15
לכל האחים הפלאשה שלנו,
דרישת שלום.

01:16:15:11 01:16:09:13
לאגודה של ביתא ישראל.

01:16:23:06 01:16:16:06
שנמצאים בארץ לבנים בירושלים.

01:16:40:11 01:16:33:11
כל היהודים שהגיעו מכל
המקומות באתיופיה,

01:16:48:06 01:16:41:06
שלום, שלום,

01:16:55:20 01:16:50:23
מה שלומכם?

01:17:02:01 01:16:56:12
אנחנו מתמודדים פה עם כמה קשיים.

01:17:28:02 01:17:22:19
כמו בתקופת אצ"י טדרוס ואצ"י יוהנס,
(מלכים של אתיופיה)

01:17:38:14 01:17:32:00
גם היום נתקלנו בבעיות דומות.

01:17:44:16 01:17:39:17
אנחנו צריכים את התפילה שלכם.

01:17:56:22 01:17:50:11
אנשים עם כוח מופרז תקפו אותנו.

01:18:05:22 01:17:58:22
אבל יש לנו אמונה
באלוהי אברהם, יצחק ויעקב.

01:18:14:18 01:18:08:16
בזכות התפילות שלכם,

01:18:18:22 01:18:15:05
שרדנו מעטים.

01:18:24:03 01:18:20:01
פעם היו לנו 200 בתי כנסת.

01:18:27:00 01:18:24:11
אבל היום נשארו רק 30.

01:18:32:06 01:18:27:03
הם שרפו את הרוב.

01:18:40:01 01:18:33:01
בתקופת הדרג,

01:18:45:21 01:18:40:12
נגרמו הרבה נזקים
והרבה אנשים נהרגו.

01:18:53:10 01:18:46:22
אנחנו היהודים שהצלחנו להגיע לארץ,

01:18:56:13 01:18:54:06
צריכים להקים אנדרטה.

01:19:03:20 01:18:56:20
לזכר האנשים שנתנו את החיים
שלהם כדי שאנחנו נהיה פה.

01:19:09:09 01:19:06:02
אני רוצה להגיד לאנשים,

01:19:18:03 01:19:11:03
שהאנשים האלה עדיין קיימים.

01:19:24:14 01:19:19:05
הם קיימים דרך הספרים שכתבו,
כדי שהסיפורים יגיעו גם אלינו.

01:19:31:01 01:19:25:03
לכן אנחנו צריכים לכבד
אותם ולהקים אנדרטה לזכרם.

01:19:37:04 01:19:31:19
אבות אבותינו דאגו להעביר
את היהדות מדור לדור.

01:19:42:21 01:19:38:24
זזה מה שגם אני עשיתי.
הכל למען העם היהודי.

01:19:50:14 01:19:43:21

חילקתי אישורים למשפחות,
הייתי מאוד פעיל עד מבצע משה.

01:20:01:01 01:19:55:06
זזה כמובן לא רק אני, היו עוד
אנשים שנתנו את החיים שלהם.

01:20:18:18 01:20:12:10
ממה שהבנתי, עבדת גם כשופט.
תוכל להרחיב לי את זה קצת?

01:20:22:11 01:20:19:01
הייתי שופט.
- כן, אבל מה בדיוק היית עושה?

01:20:28:07 01:20:22:14
היינו פותרים סכסוכים
בין אנשים תחת חוק.

01:20:34:10 01:20:29:01
ועניינים כספיים, אם למישהו מגיע
כסף ממישהו, היינו שם כדי לטפל בזה.

01:20:41:21 01:20:34:24
זה מה שהיינו עושים פחות או יותר.

01:20:46:18 01:20:42:17
חוץ מזה,

01:20:52:03 01:20:47:02
עבדתי גם בחקלאות ובעבודות ברזל.

01:20:57:04 01:20:53:22
הייתי בין המצטיינים
ביכולת שלי לכתוב ולקרוא.

01:21:04:10 01:20:57:10
וגם עבדתי עם רובים למשך 20 שנה.

01:21:10:07 01:21:06:02
התעסקתי בזה הרבה.

01:21:17:12 01:21:11:23
אם היה אפשר,
יכולנו לחרוש גם פה.

01:21:24:04 01:21:18:05
תרחיב לנו קצת על
התקופה שעבדת כשופט.

01:21:31:22 01:21:25:20
זאת אומרת, מי האנשים שהיו מגיעים
אליך ואיך הייתה פותר או שופט?

01:21:38:19 01:21:32:13
לדוגמא,
יום אחד, נגנב שור של ביתא ישראל.

01:21:43:03 01:21:39:17
קוראים לו יבראו ברהנו.

01:21:51:19 01:21:44:19
מי ששלט באזור, אז היו המורדים.

01:21:59:15 01:21:52:18
ואז הסתובבנו בין
האנשים וניסינו לברר.

01:22:05:02 01:21:59:19
אני שימשתי כחוקר.
הסתובבתי עם דף ועט וכתבתי כל מידע.

01:22:12:17 01:22:06:09
הייתי שואל אנשים אם הם
ראו משהו שקשור שאירוע הזה.

01:22:19:07 01:22:13:06
אנשים לא היו אומרים ישר, אבל הייתי
שומע מאנשים ששמעו מאנשים אחרים.

01:22:24:22 01:22:19:15
ואת כל זה הייתי כותב.

01:22:30:08 01:22:25:08
והיה אחד שאמר לנו, שראה מישהו
מסתובב עם בשר ביום שהשור נגנב.

01:22:35:17 01:22:30:22
שאלנו אותו אם הוא ראה משהו חשוד,
הוא אמר לנו שרק ראה אותו עם בשר.

01:22:43:14 01:22:36:15
הייתי כותב את כל המידע שאספתי
על הדף שהייתי מסתובב איתו.

01:22:51:12 01:22:44:12
ואת זה הייתי לוקח לאנשים
שתפקידם היה לנתח את זה לעומק.

01:22:59:09 01:22:54:14

אחרי זה הלכתי לאנשים,

01:23:05:22 01:22:59:13
אמרתי להם שאם מישהו מודה בגנבה,
המדינה תרחם עליו.

01:23:11:15 01:23:07:03
ואם לא זה יהיה הרבה
יותר מסובך עבור הגנב.

01:23:15:07 01:23:12:04
ואז הלכתי לבחור שאמר
שראה מישהו עם בשר.

01:23:23:01 01:23:16:01
ושאלתי אותו איך הוא ראה אותו כשאמר
לנו שהוא ראה מישהו מסתובב עם בשר.

01:23:29:23 01:23:27:11
תגיד לנו.

01:23:36:21 01:23:32:04
אתה היית איתו?

01:23:43:22 01:23:37:20
הלוחם (מורד) שהיה איתי
סמך על העבודה שלי.

01:23:50:01 01:23:44:24
והבחור התחיל להילחץ.

01:23:57:24 01:23:51:10
ואז ראיתי שהכניס משהו לכיס שלו,
ושאלתי אותו מה יש לו בכיס.

01:24:04:10 01:23:58:13
אז למה אתה מחביא משהו?
אתה כנראה היית איתו.

01:24:12:13 01:24:05:24
ואז כל דבר שיצא לו מהפה
היה מאוד חשוד ולא אמין.

01:24:17:10 01:24:12:22
בסוף הוא הודה
שהוא יודע מי הגנב.

01:24:22:05 01:24:17:15
ככה הפללתי אותי.
והוא נשפט לפי החוק.

01:24:27:11 01:24:22:16
איך קיבלת את התפקיד הזה? נבחרת?
- כן, בחרו אותי.

01:24:33:17 01:24:29:15
ומי בחר אותך?
- האזרחים.

01:24:40:10 01:24:34:08
הנוצרים, המוסלמים והיהודים.

01:24:45:16 01:24:40:14
הם בחרו אותך כדי שתעבוד בשבילם?
- כן,

01:24:51:01 01:24:46:09
אמרו שצריך אחד מהיהודים,
לכן אני נבחרתי להיות האחד.

01:24:58:06 01:24:52:00
היו נציגים מכל הדתות.

01:25:04:16 01:24:59:02
היו עוד יהודים שעבדו איתך בזה?

01:25:08:14 01:25:05:08
לא היה במקום הזה.

01:25:13:12 01:25:09:11
בתקופת הדרג, היה מישהו בשם טזזאו.

01:25:20:09 01:25:14:19
למשך כמה זמן עבדת בזה?
- למשך שנתיים.

01:25:27:12 01:25:20:21
זה אפילו לא היה שנתיים, כי
נתפסתי באמצע, זה היה בערך ב1973.

01:25:34:02 01:25:28:07
וקיבלת משכורת כשעבדת בזה?
- לא היה שום משכורת.

01:25:41:04 01:25:36:04
לא היה משכורת של הממשלה?
- לא, הממשלה לא הייתה משלמת.

01:25:46:10 01:25:41:20
מה עם בתקופת הדרג?

- גם לא היה.

01:25:52:13 01:25:47:15

גם לא בתקופת הדרג
וגם לא בתקופת המורדים.

01:25:58:16 01:25:53:05

הכל היה בחינם.

01:26:02:12 01:25:59:03

כמה זמן עבדת בתקופת הדרג?
- שנתיים.

01:26:06:06 01:26:02:17

מה עם בתקופת המורדים?
- גם כמעט שנתיים.

01:26:20:05 01:26:16:01

התחלת לעבוד שם לפני
שהקמתם את האגודה?

01:26:27:20 01:26:20:20

האגודה הוקמה ב1952.

01:26:33:09 01:26:28:08

וב1962 סיימנו לבנות את בית הכנסת.

01:26:41:06 01:26:34:15

ואז התחלתי לעבוד בזה.

01:26:47:13 01:26:41:15

היה לך מקום עבודה קבוע או
שהיית זז ממקום למקום כל פעם?

01:26:50:16 01:26:48:04

היה לי מקום קבוע.
- איפה?

01:26:58:01 01:26:51:01

המשרד היה מן אולם גדול עם שולחנות
וכיסאות והאזרחים היו מגיעים לשם.

01:27:05:00 01:26:58:24

ואתה היית יושב שם?
- כן,

01:27:11:22 01:27:05:07

כל מי שיש לו בעיה, היה פונה אליי
ואני הייתי מעביר הלאה את הפניה.

01:27:16:24 01:27:12:11
היינו שלושה.
היו איתי עוד 2 נוצרים.

01:27:23:11 01:27:17:16
יום אחד הגיעו
טרוריסטים של אידו (מפלגה).

01:27:31:14 01:27:29:04
בזמן שהגיעו,

01:27:38:21 01:27:32:14
אני ישנתי עם המשפחה שלי באוהל,
כי זה היה שבעה של אמא שלי.

01:27:41:14 01:27:39:13
והבת שלי הייתה בדיוק אחרי לידה.

01:27:48:16 01:27:41:24
אידו הייתה מפגה פוליטית
צבאית שרצתה שלטון.

01:27:55:09 01:27:50:07
הם באו לאיפה שישנתי,
וכיוונו אליי את הרובים שלהם.

01:28:02:11 01:27:56:01
הם אמרו לי לקום ולהתלבש.

01:28:07:18 01:28:02:17
ואמרו לי שאקח אותם למשרד שלי.

01:28:11:22 01:28:10:03
לא היה לי ברירה.
- מי היו אלה?

01:28:17:16 01:28:12:10
החיילים של אידו.
אידו זה מפלגה.

01:28:23:24 01:28:18:15
היו הרבה מפלגות,
אבל דרג היה בשלטון המדינה.

01:28:31:08 01:28:25:08
ואז הם לקחו אותי ל2 העובדים.
- אלו שעובדים איתך?

01:28:39:11 01:28:32:11
נכנסו למשרד, ואז הם ביקשו

מאיתנו שנקרע כל מידע שהיה שם.

01:28:47:06 01:28:40:06

מה קרעתם?

- דפים שמצאנו, כל מידע אפשרי שהיה.

01:28:52:24 01:28:47:14

לא היה לנו ברירה

כי הם היו עם רובים.

01:28:58:01 01:28:53:10

קרענו את הכל.

01:29:03:01 01:28:58:17

ואז סיפרנו להם מה קרה לנו,

אמרנו להם שאידו הגיעו.

01:29:07:23 01:29:03:12

בסוף הם נתפסו,

ואנחנו המשכנו לעבוד כרגיל.

01:29:11:15 01:29:09:13

עברתי הרבה בלגן.

01:29:18:17 01:29:12:00

והם היו גופים מעליכם?

שמטפלים בנושאים שקשים לכם?

01:29:23:09 01:29:18:17

כן, אם אנחנו מתקשים,

היינו מעבירים את זה למורדים.

01:29:26:21 01:29:23:24

למי?

- למורדים.

01:29:32:24 01:29:27:05

היינו שומרים את זה ומעברים להם.

והם תמיד ידעו למצוא פתרונות להכל.

01:29:39:01 01:29:33:13

בכל התקופות זה היה אותו דבר.

01:29:43:09 01:29:39:17

יום אחד, הגיעו כמה אנשים

ממק'לה לאיפה שהיינו.

01:29:48:03 01:29:43:22

במקרה הם גם היו יהודים

וגם קרובי משפחה שלי.

01:29:52:07 01:29:48:19
הם הגיעו ממאיצ'או שליד מק'לה.

01:30:01:02 01:29:55:15
הם היו 10.
והם הגיעו בלי אישור כניסה.

01:30:09:17 01:30:02:17
הם פשוט באו בתום
לבם למשרד שהיינו בו.

01:30:19:08 01:30:12:13
הם ביקשו אישור רשמי
כדי להגיע לוולק'אית.

01:30:25:22 01:30:21:05
ואחד העובדים הנוצרים שאל אותם
מאיפה הם הגיעו וענו לו ממיצ'או.

01:30:29:23 01:30:26:19
והוא אמר להם שיראו לו את
האישור שקיבלו שם כדי להגיע לפה.

01:30:35:03 01:30:30:23
הוא היה מאוד קשוח איתם.

01:30:42:09 01:30:36:02
הם היו ממשפחת אלמיהו.

01:30:50:03 01:30:43:04
ואני התערבתי ואמרתי לו שזה לא
אשמתם שהם לא קיבלו אישור מדרג.

01:30:55:14 01:30:51:01
הם גם ככה עברו דרך קשה
והעבודה שלנו היא לשרת אותם.

01:31:01:22 01:30:56:09
אנחנו צריכים לבוא לקראתם ולא נגדם.

01:31:07:14 01:31:02:14
אני והוא רבנו שם.

01:31:12:21 01:31:07:24
הוא טען שזה לא חוקי ושהם
חייבים להראות אישור כדי להמשיך.

01:31:18:11 01:31:14:08
ואני התנגדתי ואמרתי לו שאם

אנחנו לא יכולים לספק להם אישור,

01:31:24:16 01:31:19:05
ואז בוא נחלק את האדמות שלנו ונתן
להם כדי שלפחות יכלו להישאר פה.

01:31:31:07 01:31:25:06
כשדיברתי על אדמות, הנוצרי התחיל
להרגיש לא בנוח עם הרעיון הזה.

01:31:37:13 01:31:31:19
ואז הוא אמר לי שאני פועל נגד החוק.

01:31:44:22 01:31:38:14
אבל הוא אמר את זה מתוך
פחד וכדי להגן על עצמו.

01:31:51:12 01:31:47:18
בסוף הולכנו לביתנו.

01:31:58:15 01:31:52:07
ואז שאלתי אותם,
למה הם הגיעו לפה בכלל.

01:32:06:11 01:31:59:16
הזהרתי אותם שהם צריכים להיזהר
בפעם הבא ולא להסתמך עליי.

01:32:12:13 01:32:09:11
הם היו 13 ואספאו היה
צריך להגיע לאשתו.

01:32:15:17 01:32:13:06
אתה מכיר את אספאו נכון?
- לא.

01:32:19:00 01:32:15:24
אספאו מה?
- תק'לינ'.

01:32:21:17 01:32:19:20
כנראה שחכתי מי זה.

01:32:28:05 01:32:22:05
אשתו הייתה בדיוק אחרי לידה.

01:32:33:03 01:32:28:15
ורצינו שאשתו תלך איתם.

01:32:38:17 01:32:33:10

רצינו להוציא אישור
ל14 אנשים בסה"כ.

01:32:45:23 01:32:39:09
ואז אני הלכתי למשרד
והתחלתי לעבוד על זה.

01:32:52:13 01:32:47:18
כל זה היה בתקופת המורדים?
- כן, בתקופת המורדים.

01:33:00:00 01:32:54:12
זה היה בחותמת של המורדים?
- כן, בחותמת שלהם.

01:33:03:07 01:33:00:10
עזרתי לאנשים שהיו
צרכים את העזרה שלי.

01:33:06:12 01:33:03:14
כמו שאלוהים עזר לי כשהייתי צריך.

01:33:12:14 01:33:07:16
זו הייתה הדרך שלי לעזור לעם שלי.

01:33:16:01 01:33:13:05
ואלוהים הציל אותי מכל זה
כדי לראות את ירושלים.

01:33:19:18 01:33:16:07
אבל אם הייתי מת,
לא הייתי זוכה לראות.

01:33:24:15 01:33:20:03
לפני שהגעתי למעמד הזה,

01:33:31:13 01:33:25:14
היה עוד מישהו מביתא ישראל
שהגיע למעמד הזה?

01:33:38:04 01:33:33:00
אני לא זוכר שהיה.

01:33:41:06 01:33:38:11
והאם הביתא ישראל היו סובלים?

01:33:46:02 01:33:41:10
בגלל שלא היה מישהו יהודי
בדרגות הגבוהות שיכל לעזור להם.

01:33:52:07 01:33:46:16
העם היהודי בהיסטוריה
שלו תמיד היה קורבן.

01:34:01:02 01:33:55:13
הסיבה שאני אומר את זה,
קודם כל, לנו לא היו אדמות.

01:34:03:07 01:34:01:03
לא התעסקנו בזה בכלל.

01:34:10:09 01:34:03:21
מצאנו את הדרך שלנו
להתקיים דרך האמונה והדת שלנו.

01:34:21:11 01:34:16:18
שמרנו על יום שבת
שההורים שלנו לימדו אותנו.

01:34:28:08 01:34:22:08
לא היינו עובדים בשבת בשום צורה.

01:34:33:11 01:34:29:16
כל דבר מצווה שכתובה באורית,

01:34:39:05 01:34:36:03
שמרנו וכיבדנו מא' עד ת'.

01:34:44:12 01:34:40:11
וכמו ששמרנו אלוהים גם שמרו עלינו.

01:34:48:03 01:34:44:13
וזכינו לראות את
החלומות שלנו מתגשמים.

01:34:53:13 01:34:49:16
הדרך לסודן הייתה מלאה בהרבה
קשיים והרבה טורפים וחיות בר.

01:35:02:00 01:34:55:00
נתקלנו באריות, נמרים,
פילים וצבועים.

01:35:09:12 01:35:04:02
יצאתי מהבית בחודש פברואר.

01:35:17:05 01:35:11:23
ובמרץ הגעתי לסודן.
חודש הליכה.

01:35:22:00 01:35:18:17
זו הליכה שצריך ללכת
בה בזהירות רבה.

01:35:26:19 01:35:22:14
ואז נתקלנו במשבר.
לא היה לנו מים במשך 3 ימים.

01:35:34:14 01:35:30:19
שישי, שבת וראשון.

01:35:39:23 01:35:37:11
כשכל זה קרה,

01:35:45:09 01:35:41:07
דווית היה על הסוס,
סוסנה הייתה על הגב של אמא שלה,

01:35:49:22 01:35:45:16
ורובל ומלסה הלכו ברגל כל הדרך.

01:35:58:21 01:35:52:09
היינו מאוד צמאים וזה היה
הדבר הכי קשה להתמודד איתו.

01:36:05:05 01:35:59:17
וביום שבת פשוט ישבנו
ולא זזנו מהמקום.

01:36:14:09 01:36:07:22
ובמוצאי שבת, קמנו
והתחלנו לחפש מים.

01:36:19:06 01:36:14:13
היינו 300 אנשים, סה"כ 500
עם החמורים, סוסים ומלווים.

01:36:27:19 01:36:21:12
יום אחרי ביום ראשון,
אנשים התחילו למות מצמא.

01:36:31:17 01:36:28:18
מחוסר מים.

01:36:38:04 01:36:32:08
כשהבן שלי דוויט החליט לרדת
מהסוס כדי למתוח את הרגליים,

01:36:42:09 01:36:38:23
הסוס ברח.

01:36:46:14 01:36:43:05
והוא פשוט עמד ולא יכל לזוז.

01:36:53:20 01:36:47:14
שמתי את הדברים שלנו על סוס אחר
ולקחתי אותו על הגב שלי.

01:36:59:11 01:36:55:11
והיה אחד שהבת שלו התעלפה מצמא.

01:37:04:19 01:37:01:07
לא יכולנו לדבר כמו שצריך כי
הפה שלנו היה יבש ואנחנו צמאים.

01:37:11:18 01:37:05:05
ואז הוא אמר לי בייאוש,
שמע,

01:37:16:07 01:37:12:01
נמאס לנו ממכם.

01:37:23:07 01:37:16:17
בגלל השטיפת מוח שלכם על ירושלים,
אנחנו מתים פה על ימין ומשאל.

01:37:29:13 01:37:24:23
ואז הוא פשוט הוריד את הבת
שלו מהכתפיים לרצפה והמשיך ללכת.

01:37:38:07 01:37:31:10
ואז ראיתי עד כמה חמור המצב
כשראיתי אנשים מתחילים לאבד תקווה.

01:37:41:19 01:37:38:11
ניסיתי להרגיע שאותו שכל זה
יעבור ויהיה מאחורינו.

01:37:45:13 01:37:42:13
ואני רק חשבתי איך אני אסחב את הבת
שלו ובני ביחד, כי הייתי מאוד חלש.

01:37:48:18 01:37:45:18
פחדתי שהגוף שלי יבגוד בי.

01:37:56:16 01:37:50:05
כל מי שהיה מקדימה ירד אחורה
ועזר לאלו שהיה להם יותר קשה.

01:38:02:07 01:37:57:07

מצאנו מקום שיש בו מים
והתחלנו לחלק לאנשים.

01:38:07:00 01:38:03:04
ובסוף גם מצאתי את המשפחה
של הילדה והחזרתי אותה אליהם.

01:38:19:22 01:38:14:18
והרבה אנשים אבדו בדרך.

01:38:27:05 01:38:20:18
ואז אני, אבהטסאו ז"ל,
רדאי וואסין ז"ל,

01:38:32:20 01:38:28:14
אברה לגה ז"ל
ואברהם ילמאו ז"ל,

01:38:41:06 01:38:35:07
יצאנו לחפש את האנשים שאבדו.
היינו בסה"כ 7 אנשים.

01:38:46:07 01:38:42:06
הגענו כמעט לנקודת ההתחלה של המסע.

01:38:52:09 01:38:46:18
חיפשנו וחיפשנו ולא מצאנו כלום.
היה מאוד חם, השמש הייתה בשיאה.

01:38:56:18 01:38:53:06
לא היה לא ברירה,
חזרנו.

01:39:03:09 01:38:57:06
הצלחנו לחזור לשאר האנשים.

01:39:05:16 01:39:04:01
זה היה מחנה שהקמנו.

01:39:12:06 01:39:06:00
עשינו קצת מקלחת והתרעננו.

01:39:17:03 01:39:13:07
כשבאנו להתלבש,
פתאום החיילים הסודנים הגיעו.

01:39:23:06 01:39:19:02
הם באו עם רכב.

01:39:30:24 01:39:24:01

הם אמרו לנו שהם יודעים
שיש אנשים אצלנו עם רובים.

01:39:33:13 01:39:32:05
תגידו לנו מי אלה.

01:39:38:16 01:39:34:06
אמרנו להם שהמלווים שלנו עם רובים.

01:39:44:03 01:39:39:09
אברה לגה היה היחיד שהבין
קצת את השפה שלהם.

01:39:49:18 01:39:45:01
הם לקחו אותנו למחנה,
לאיפה שהיו כל האנשים.

01:39:56:19 01:39:51:03
ואותנו, הם השאירו אותנו שם
ואמרו לנו לשבת.

01:40:04:13 01:39:57:13
ואז אברהם לגה ז"ל הלך לכיוון
הים כדי לשתות מים.

01:40:13:13 01:40:06:16
הם שאלו אותנו לאין הוא הולך,
הוא סימן להם שהוא הולך לשתות.

01:40:21:04 01:40:15:21
הם דרכו את הרובים שלהם
ואמרו לו שהוא יכול ללכת.

01:40:26:04 01:40:21:22
הם אמרו לו, תיכנס לים.

01:40:30:14 01:40:26:18
הוא נכנס עד הברכיים.
הם אמרו לו להיכנס יותר עמוק.

01:40:34:20 01:40:31:04
זה כבר הגיע לו לצוואר.

01:40:42:12 01:40:35:19
הוא היה עם הבגדים שלו.
לאחר 3 שעות, אמרו לו לצאת.

01:40:49:05 01:40:43:17
ואז הם קראו לי.
הם אמרו לי גם להיכנס.

01:40:53:14 01:40:49:06
אחר כך גם החברים שלי הצטרפו.

01:41:01:03 01:40:54:17
ואז הם הוציאו אותנו,
אמרו לנו לישון בחול הרותח.

01:41:06:02 01:41:01:12
למה הם עשו את זה?
- כדי להראות כוח.

01:41:13:23 01:41:06:23
אבל המפקד שלהם הלך
לקחת את הרובים מהמלווים שלנו.

01:41:21:17 01:41:14:23
המפקד שלהם ראה אותנו
ישנים בחול ואמר לנו לקום.

01:41:25:07 01:41:22:05
הוא אמר לנו שאנחנו
צריכים להגיע לסודן מהר.

01:41:27:22 01:41:25:18
כי החיילים של דרג בעקבותינו.

01:41:32:17 01:41:28:15
שאלנו אותו מה עם האישה שאבדה?
הוא אמר שהם יביאו אותה.

01:41:34:07 01:41:32:22
והלכנו.

01:41:39:18 01:41:35:08
עברנו את הגבול.

01:41:45:16 01:41:40:14
הלכנו שני, שלישי והגענו ברביעי.
והם מצאו את האישה והביאו אותה.

01:41:53:09 01:41:46:09
חגגנו כי שמחנו מאוד.
האישה הזאת הצליחה להגיע לארץ.

01:41:58:13 01:41:55:04
היא נפטרה בארץ לאחר 10 שנים בערך.

01:42:05:22 01:41:58:24
עברנו את כל הבלגן והקושי הזה.

01:42:12:01 01:42:06:12
אנשים שלא האמינו שאפשר
לצאת מזה בחיים עברו את זה.

01:42:16:20 01:42:12:15
אני אתן לך דוגמא.

01:42:24:11 01:42:17:11
האמונה שלנו באלוהים הייתה כל כך
חזקה שזה מה שהציל אותנו.

01:42:31:03 01:42:25:06
כל מי שהיה עשיר או עני
עברו את הדרך ביחד.

01:42:38:07 01:42:32:13
לכן, אני תמיד מודה לאלוהים שהוציא
אותי מזה בחיים והגעתי לפה.

01:42:46:00 01:42:39:00
תודה לאלוהים שהוציא
אותי מזה בחיים והגעתי לפה.